

Kvarno odlašanje z mirovnimi in drugimi pogodbami

Zed. države pripravljene skleniti z Japonsko separatno mirovno pogodbo. — Avstrija želi, da okupacijsko stanje čimprej preneha

Vojna je že davno minila a mirovni pogodbi s poraženimi deželami — razen z Italijo, še vedno ni. Zavezniki (ameriška, angleška in francoska vlada) trdijo, da je temu samo Rusija kriva.

Spor radi Japonske

Iz nesoglasij med sovjetsko in ameriško vlado radi Japonske je razvidno, da kake skupne mirovne pogodbe z Japonsko ne bo. Washingtonu to ne dela kakih težkih pregledov, ker je vsa Japonska pod ameriško okupacijo, dočim sta Avstrija in Nemčija pod okupacijo štirih držav.

Moskva v svoji propagandi trdi, da imajo Zed. države na Japonskem imperialistične namene. In da je general MacArthur le agent ameriških teženj.

Res se je MacArthurju posrečilo, da je komunistično gibanje na Japonskem jako oslabil in da so unije dobile konservativno vodstvo. Stari vladujoči sloj ima spet vlado, ki pa se mora ravnati po MacArthurjevih navodilih.

Sedaj, ko je Japonska oteta takozvane komunistične nevarnosti, je MacArthur mnenja, da se lahko sklene z japonsko vlado čim prej separatno pogodbo, brez sodelovanja Rusije.

Vprašanje vojnih oporišč

Zed. države žele ohraniti na Japonskem vojna oporišča ali baze, v česar sovjetska vlada ne bi pristala. Želi si jih zaradi dveh možnosti. Namreč ako bi kdaj prišlo do vojne med Rusijo in Ameriko, bi ji te baze dobro služile, in služile bi ji v slučaju, da bi komunisti skušali polastiti se vlade v Tokiu s silo, ker v volitvah vedo, da ne bi dobili večino.

Ameriška vlada je v slučaju Koreje pokazala, da je pripravljena tvegati tudi vojno s Sovjetsko zvezo rajše kot pa da bi dopustila, da pride še kaka dežela v sovjetski blok s silo.

Japonska vlada ne nasprotuje težnjam Amerike za vojna oporišča, že radi tega ne, ker smatra, da jo bo le Amerika ščitila pred možnostjo napada nanjo s strani komunistične Rusije in komunistične Kitajske.

Tudi Anglija, Avstralija in Nova Zelandija so pripravljene privoliti Ameriki vojne baze na Japonskem in skleniti z Japonsko skupno pogodbo, Rusija pa naj stori potem kar hoče.

Amerika pomaga Japonski tudi pri ekonomski obnovi in z živili. Kadar bo svojo industrijo uredila in sklepala z drugimi državami trgovske pogodbe, bo gospodarsko lahko spet stala na svojih nogah.

Japonska je bila pred vojno v mednarodni trgovini močna tekmovalka z ameriški in angleškimi produkti posebno v latinski Ameriki, pa tudi drugod. Kadar se spet opomore, bo lahko znova konkurirala. Ameriški vladi je to prav, ker drugače bi

Ali vam je naročnina potekla...?

Tekoča številka Proletarca je

2228

Ako je številka tik VASEGA imena na NASLOVU na PRVI strani nižja, to pomeni, da vam je naročnina potekla za toliko tednov kolikor je številka v vašem oklepaju nižja od gornje.

Prosimo, obnovite jo!

Prihranite nam s tem pri delu in na poštini!

O KONFERENCI SOVJ. BLOKA, KI SE JE VRŠILA V PRAGI

Dve stvari sta, ki zaskrbujeta Moskvo: poraz severne Koreje in mogočen pritisk Zed. držav na zapadno Evropo za militariziranje zapadne Nemčije.

O porazu sovjetske strategije v Koreji pišemo na drugem mestu. Sicer Zed. države s svojo zmago v Koreji niso pridobile Azije na svojo stran, toda tudi o tem več drugje v tej številki.

Kritiki našega državnega departmanta in predsednika Trumana pravijo, da se naša vladna politika osredčuje v glavnem na zapadno Evropo. Ker da le iz nje bo Zed. državam mogoče pretepti sovjetski blok.

Vsa znamenja v svetovni diplomaciji res pričajo, da četudi se zvezna vlada trudi zajeziti "komunizem" v Aziji — ji je vendarle največ za Evropo.

Vzrok je prav enostaven. Zed. države so zidane ne samo na najbolj solidnem kapitalizmu, kar jih poznamo od ekonomske krize pred drugo svetovno vojno, temveč so sedaj tudi militaristično najmočnejša država sveta.

Anglosaški blok je razprežen križem sveta. Ako se postavimo na njegovo stališče, je nam lahko popolnoma razumljivo, da noče nad sabo nobene tuje nadvlade. Kajti vse doslej je vladal, ali pa poveljeval, ali pa kontroliral skozi do kitajske osvoboditve ter do proglatitve Indije v avtonomno državo pretežni del sveta. Res, da Rusija krije veliko zemlje, toda večina je na severu in je neobljudena, kakor je Kanada.

Vladni ljudje v Moskvi vedo, da velikost površine, ki jo poseduje ali kontrolira kaka posamezna dežela, ni nobeno jamstvo za njeno varnost. Glavni stan — najvažnejši predel sovjetskega prebivalstva, sega od poljske meje pa do Uralov. In baš ta kraj je od zapadnih sil — predvsem od oborožene sile Zed. držav, najbolj obkrožen.

Sedaj — da bi USSR še bolj zajezili, so zapadne sile sklenile oborožiti zapadno Nemčijo ter jo sprejeti v severoatlantski pakt. Naperjen je proti Rusiji — oziroma proti njenemu imperializmu. Da ga goji, o tem ni med zgodovinarji nobenega dvoma.

Toda čemu? Mar zato, da bi povečala blagostanje narodov, ki so sedaj pod drugimi vladami, ali zgolj vsled svojih imperialističnih nagibov?

Nova Rusija je imperialistična na svoj način. Pravzaprav je njen imperializem nadaljevanje carskega — seveda v drugačni obliki. Propagira ustvaritev socializma ali komunizma pod zaščito in diktature Kremļa.

Toda Zed. države — to se pravi, predsednik Truman, zvezni kongres ter ameriški kapitalizem so se odločili sovjetske ambicije zbiti v tla — in so jih dosejaj saj v Grčiji, v Koreji, v Italiji, zelo močno tudi v Franciji — in še marsikje — toda stari problemi so ostali.

Mi sipamo milijarde v pomoč deželam, ki so v nevarnosti socialnih prevratov. Toda v Washingtonu razumejo, da to samo na sebi ni dovolj. Treba je dvigniti tudi življenjski standard v državah, v kolonijah in na kontinentih, v katerih med velikimi masami ljudi kipi želja po prevratu. Sicer masa na ve, kaj pravzaprav hoče, ve le, česa noče.

To za zdrav ekonomski razvoj ni dobro. Radi te

(Konec na 3. strani)

IMENA SLOVENSkih LISTOV V AMERIKI, KI SO PRENEHALI

V dobi, od kar izhaja Proletarec, je prenehalo že mnogo slovenskih listov. Sledeče ni popoln seznam listov, ki jih ni več, a naštetih je velika večina.

"Glas od gorenjega jezera" je izhajal v Calumetu, enako "Slovenske novice", "Glasnik" in "Slovensko-hrvatske novine".

V Pittsburghu so izhajali ob enem ali drugem času "Edinost", "Slovenski prijatelj", "Nova doba" in "Delavec".

V Milwaukeeju so izhajali "Bodočnost", "Slovenija", "Delavska Slovenija", "Obzor" in "Slovenski gladiator" (urejeval ga je James Cerne).

V Chicagu so prenehali listi "Zora", "Jugoslovanski Gospodar", "Nada", "Svoboda" (urejeval jo je Andrew Kobal), "Glas Svobode" (lastnik je bil Martin Konda), "Dom in svet" (urednik Anton Sabec), "Amerikanski Slovenec" (ime tega lista ima sedaj glasilo KSKJ), in "Svobodna beseda" (urejeval Ivan Molek).

V Pueblu, Colo., so izhajali "Slovenski narod", "Coloradske novine", "Coloradsko solnce" in "Vestnik".

Imena "Slovenski narod" se je potem med prvo svetovno vojno poslužil šifkartaš Zotti v New Yorku, ki je bil v močni konkurenci s Fr. Sakserjem. Izdajal ga je dnevno, toda ker je Zotti pisal v prid Franc-Jozefove Avstro-Ogrske, sta ob postanku sovravnosti med Zed. državami in kajzerjevo Nemčijo oboja njegova lista prenehala. Slovenskega sta mu urejevala največ Zvonko Novak in Anton Sabec.

V Duluthu, Minn., je izhajal "Narodni vestnik". Njegov zadnji urednik je bil William Brunschmit.

V Clevelandu so prenehali "Cankarjev Glasnik" (urejeval ga je Etbin Kristan, potem Ivan Jontez), "Naša beseda", "Najprej" in pa angleški list "Cleveland Journal", ki ga je izdajala "Enakopravnost", ter istotako angleški list "Journal and Observer", ki ga je tiskala in izdajala "Ameriška domovina".

V New Yorku je izhajal "Naš dom" in več drugih listov. Izhajal je sedaj še "Glas naroda", ki pa ni več dnevnik.

V Springfieldu, Ill., je izhajal escliptični list "Zarja". V Washingtonu, D.C., je med prvo svetovno vojno izhajal "Slovenski svet", ki ga je urejeval Ivan Možina.

JRZ je med prvo svetovno vojno izdajalo svoje glasilo "Jugoslav Review".

Nekateri izmed teh listov so izhajali dolgo časa, nekateri pa le po nekaj številk, npr. "Amerikanski Slovenec" in "Glas svobode" sta imela dolgo življenje, dasi pod različnimi lastniki.

KOMENTARJI

Zbira in presoja urednik

Birokrati v Jugoslaviji so torej ob vse posebne privilegije in drugi taki sloji, ki so prej imeli prednost pred drugimi ljudmi. Vzrok je sedanje veliko pomanjkanje, ki je nastalo največ vsled suše. Koder je bila najhujša, ni so kmetje skoro nič pridelali, pa tudi drugod ne toliko kakor bi lahko. Kmet namreč smatra, da vlada od njega preveč zahteva in da mu pridelke veliko premalo plačuje. Tito želi to stanje ublažiti z odvzajem privilegijev birokratom in z gojitvijo boljših odnosov med vladnimi uradniki ter kmečkim in delavskim ljudstvom.

Komunisti so pred revolucijami propagirali enakopravnost in jo v Rusiji po boljševiški revoluciji tudi proglasili. Polagoma pa so dobili najprvo višji uradniki, inženirji itd. razne predprave — namreč avte, boljša stanovanja in več odmerkov. Od kraja je veljalo za komuniste v Sovjetski zvezi pravilo, da jim moč ne sme biti sredstvo za pridobivanje predprav — torej naj žive tako kakor drugi ljudje in plačani naj bodo nižje kot nečlani, pa tudi ako opravljajo večšaka dela. To je trajalo nekaj let. Medtem so izginjale enake plače, naredbe glede produkcije v industriji in v agrikulturni so se ostrile in višji uradniki so jih uveljavljali če potrebno tudi z kaznimi. Sličen proces se je vršil od kraja — tik po vojni, tudi v Jugoslaviji. Ljudstvo vsled tega morda postane nejevoljno — morda tudi nezadovoljno — toda organiziranega odpora ne more biti, ker ni organizirane opozicije. Birokratom je to prav, ker le oni imajo pravico kritizirati njih podložne, in višji uradniki lahko kritizirajo ali pa dele ukore nižjim. Tito meni, da ta delitev ni zdrava — posebno sedaj ne, ko vsega tako zelo manjka.

V kapitalistični državi imajo posebne ugodnosti lahko le ako imajo denar, da jih plačaš. Vsakdo se lahko vozi v najboljših vlakih, če ima dovolj polno listino. In lahko greš v najboljši hotel in najboljšo restavracijo, ako si dovolj petičen plačati višje cene. V državah, v katerih je vse regulirano, imajo le nekateri vse take ugodnosti — ne zato ker imajo več denarja temveč ker imajo posebne karte, ki jih upravičujejo do posebnih ugodnosti — do več živeža, do počitnic v "ekskluzivnih" krajih itd. Ako imaš izkaznico, kakršna te opravičuje do več živeža ter drugih potrebščin po določenih cenah, greš v prodajalno in ugodeno ti je. Ako take izkaznice nimaš — in dele jih oblasti — tedaj zate nižje cene ne veljajo, niti nimaš v prodajalni — kake posebne prednosti. Vse moraš dražje plačati, ako spleh dobiš kar želiš. Tudi ako imaš denar, ti v takih slučajih malo pomaga. Vlada v Beogradu je odredila, da se naj te razlike sedaj izenači. Ako se ji to posreči, bo dobila med ljudstvom veliko več prijateljstva in zasloombe.

Radikalcji so v starih časih obetali odpraviti priganjstvo, dolge ure in akordno delo čim dobe moč. Po boljševiški revoluciji je nekaj časa to staro obetanje tudi obveljalo. A ne dolgo. Mudilo se je producirati, graditi, višati pridelke, in zato so delavci v industriji, pri gradnji in na poljih urgirali, naj se žurijo. Nastale so petletke in triletke, v katerih so vladni večšaki določili, koliko mora po določenem roku narasti produkcija v tej ali oni stroki. To pomeni, da morajo delavci delati trše, delovodje jih navdušujejo in nastalo je "stahanovstvo". Pričelo se je v Rusiji po revoluciji. Neke

(Konec na 4. strani)

Nekaj o naših stvareh

Ta številka je nadaljevanje jubilejne izdaje, ker je nam mnogo pozdravnih oglasov ostalo. Bili so prepisani a so se nekje zamešali in tako je bilo treba tiskarni poslati nove kopije.

Ne samo Proletarec, tudi drugi delavski in liberalni listi, ki so odvisni samo od naročnikov, imajo trd boj za obstanek. Npr. "Narodni glasnik" v Pittsburghu, ki je bil edini hrvaški dnevnik v Ameriki, izhaja sedaj samo enkrat v tednu. Njegova velika letošnja kampanja ni bila dovolj velik uspeh, da bi dnevnik mogla obnavarovati. Dasi ima list svojo tiskarno, dnevnika tudi to ni rešilo.

Glasilo soc. stranke "Call", ki je bil tednik, izhaja sedaj vsak drugi teden in nedavno je uprava zvišala tudi naročnino. Tudi progresivni tednik "National Guardian" je zvišal naročnino. Pravi, da ima nad 50.000 naročnikov. Pri tolikem številu zvišanje naročnine pomaga, a pri majhnem številu pa prav malo. Zato je tak list kot je Proletarec za svoje vzdrževanje v glavnem odvisen od prostovoljnih prispevkov.

Vzlic njim pa lezemo v dolg. Zato je uprava že v poletju sklenila, da čim izide jubilejna številka, naj potem list izhaja vsak drugi teden.

Upamo, da bodo naročniki to razumeli in Proletarcu tudi v bodoče pomagali kolikor največ mogoče. Posebno apeliramo na zastopnike, da iztirjavajo naročnine spri. Nekateri to store in v takih krajih nimamo znostalih naročnikov. Mi nimamo običaja list ustaviti takoj temveč se zanašamo na vsakega, da bo naročnino poravnal, ker ve, da ga zastonj ne moremo pošiljati.

Vsem, ki so nabirali pozdravne oglase in oglaševalcem, iskrena hvala. Bilo je tem poslu veliko sodelovanja in mnogi naročniki so se res potrudili, kar pričajo oglašitve in v prejšnji številki.

V petek 27. oktobra bo v Centru seja eksekutive in upravnega odbora Proletarca. Vsi člani so vabljeni, da se je udeleže.

V prejšnji številki pod tem naslovom je bilo omenjeno, da se je Tončka Urban v svojem govoru na prireditvi krožka št. 9 Progresivnih Slovencev dne 15. oktobra zahvalila Prosveti za oglašanje in sodelovanje, ni pa omenila Proletarca. Zapisali smo, da je to storila pomotoma. Sporoča nam, da je omenila oboja lista, kar je pisec preslišal. Naj nam ta naša dolgoletna naročnica in prijateljica Proletarca to pomoto oprostijo.

To nedeljo 29. oktobra bo v dvorani Falcon, 1816 So. Ashland Ave. v Chicagu koncert pevskega zbora "Francee Prešeren".

Opozorjamo čitatelje na dopis Leo Poljška v tej številki o pripravah za koncert, ki ga bo imel mešan pevski zbor "Zarja" na Zahvalni dan v četrtek 23. novembra. Vršil se bo v SND na St. Clair Ave.

Čemu boj proti zavarovanju zdravstva

Zveza zdravnikov v Zed. državah je oziroma bo potrošila do novembriških volitev nad milijon dolarjev v svoji kampanji proti predlogu za državno zavarovanje ljudskega zdravstva. Plačane oglaševane priobčuje v nad tisoč dnevnikih in revijah. V tej kampanji ji pomagava dve reakcionarni tisk in vsi nazadnjaški poslanci in senatorji — češ, da bi bilo tako državno zavarovanje "socializem" in zdravniki bi postali "sužnji" države.

Ta svoj boj je zveza zdravnikov (nekateri ji pravijo "zdravniški trust") podvzela v tolikšni meri čim je predsednik Truman v svojem programu ("fair deal") predlagal obvezno državno zavarovanje ljudskega zdravja. V psalniki kongresu je poudarjal, da si milijone ljudi ne more privoščiti potrebne zdravniške oskrbe, ker nimajo dovolj sredstev. Tako morajo bolehati, ker ni denarja za zdravnike, zdravila in bolnišnice. Državno zavarovanje ljudskega zdravstva bi to hibo, ki je kvarna interesom vsega prebivalstva, odpravilo. Trumanov predlog so podprle

unije, toda mogočna zveza zdravnikov je dvignila vrišč, da hoče Truman "podržaviti" zdravnike, ker ako se njegov predlog sprejme bodo postali navadni vladni uslužbenci. Mnogi veliki časopisi tej zvezi zdravnikov s strašanjem pred "socializmom" pridno pomagajo.

Angleški laboriti so lani in letos uveljavili še veliko boljše zavarovanje zdravstva kot pa ga predlaga Truman, dasi so mu zdravniki na Angleškem nasprotovali in pretjili, da ne bodo nikogar zdravili na stroške države. Kadar sedaj človek v Angliji zbolí, ima zdravnika, ali gre v bolnišnico, dobi zdravila, gre k dentistu, ali na operacijo, ne da bi ga skrbelo kje bo dobil denar za vse to, ker je zavarovan. V zdravstveni sklad plačuje vse ljudstvo in s tem si vse prebivalstvo vzajemno pomaga.

Sedanji kongres se s Trumanovim načrtom ni hotel resno pečati, dasi imajo poslanci in kongresniki v Washingtonu zastojno oskrbo in njihove žene, ako žive v glavnem mestu — seveda vsi na stroške države,

torej vseh nas. A drugim pa ne privoščijo te prilžnosti. Sebi so dali vse sorte privilegije — vsteviške visoke pokojnine, a ljudstvu, ki jih je izvolilo, jih odrekajo. Seveda je temu ljudstvo samo krivo. Ako bi poslušalo socialiste bi že davno imeli državno zavarovanje zdravstva in zadostne pokojnine ter drugo socialno zaščito.

Ker je nastalo proti propagandi zveze zdravnikov veliko odpora, posebno v glasilih unij ter v naprednih listih, je taktiko spremenila in toliko, da pravi sedaj, da ni proti bolniškemu zavarovanju — je pa proti "prisilnemu". Poudarja, da so tu private ustanove v ta namen, npr. Blue Cross ter Blue Shield. Toda odstotek ljudi, ki so zavarovani v njima, je majhen in članarina visoka. Blue Cross ti plača le bolnišnico in to ne za vse bolezni. In ako te zdravnik zdravi doma, ga moraš sam plačati. Po 65. letu starosti si iz omenjenih dveh zavarovalnih družb avtomatično črtan.

Obe omenjeni ustanovi sta proti državnemu zavarovanju —

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO

Izdaja Jugoslovska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE
NAROCNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75;
za četrt leta \$1.00.
Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopiši in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do petka
popoldne za prjebčitev v številki naslednjega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co.,
Inc. Established 1906.

Editor: Frank Zaitz Business Manager: Anton Udovich

SUBSCRIPTION RATES:
United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries: One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO 23, ILL.
Telephone: ROCKWELL 2-2864

Z UPRAVNIKOVE MIZE

Anton Udovich

Minuli teden ste čitatelji pre-
jeli jubilejno izdajo, ki pa ni
cela, kar pomeni, da se nada-
ljuje ta teden. Ne vem kje leži
krivda, kriv noče biti nikdo, ker
se je zamešalo precej oglasov in
čestitk, tako, da niso bili pri-
občeni v prej omenjeni izdaji.
Ko sem zagledal dogotovljeno
izdajo, bi bil skoraj iz kože sko-
čil tako me je pogrelo. Mnogo
napak, ki so bile na kopljah po-
pravljene, jih tiskarna ni hote-
la popraviti, ko so bile že fpmre
urejene. Sicer jaz nisem bil v
tiskarni, toda povedano mi je,
da ni šla to pot prav nič na ro-
ke, da bi izšla prejšnja številka
čestitljiva, kot je. Tudi oglaš-
niso tako postavili kot je bilo
zaznamovano. Ko bi bil jaz sam
v tiskarni navzoč, sem prav go-
tov, da bi se bil enparkrat pri-
dušil in mogoče še zraven po
ribenško zakle, mogoče bi kaj
pomagalo — škodovalo vem da
ne bi.

Jaz sem si predstavljal, da bi
ta jubilejna izdaja morala biti,
kot pravijo "made to order". Se
"poplegana" bi morala biti, da
bi bolj izgledala. Kakor kadar
vam krojač naredi obleko, ho-
če, da je taka, da se malo "po-
strekate". Tako bi moral biti tu-
di Proletarec ob svojem godu,
saj ni bil še nikoli toliko star in
nikoli več ne bo. Pa v okolščinah
v katerih se gnete, mu niso pre-
več naklonjene. Mogoče mislijo,
da je že prestar, saj je redkec
delavski list, ki bi doživel tak ju-
bilej. Četudi se Proletarcu meče
polena pod noge z vseh strani,
peska se mu pa ne v oči more,
da ne bi videl kaj se godi okoli
njega in po svetu. Po zelo teški
poti je prispel do tu in počasi
naprej koraka — včasih malo
sope, malo se odahne, pa spet
gre. Živi prav po proletarski
etiki.

Kar se tiče moje osebe želim,
da mi vsi, ki se čutijo kaj prizade-
ti in so mogoče nezadovoljni,
oprostite, ker jaz kot "Pilat" si
umijem roke, mislim pa, da si
jih tudi drugi umivajo. Ob enem
se vam vsem zahvalim za odziv
na naš apel, ker v zelo velikem
številu ste se odzvali in težko
bi mi bilo, ako bi se komu iz
tega urada krivica godila.

Se nekaj drugi čitatelji, naj
vam povem, da vas ne bom več
dolgo dolgočasil s to kolono, ker
kot je že urednik pojasnil minu-
li teden, bom moral prenehati s
tem delom, ker kot pravijo da
domovina kliče. Ne mislite pa,
da jo bom kmalu v Korejo. Tam
bodo že tako kmalu gotovi in
jaz sem prestar za take stvari.
A na domači fronti pa stojim
deset ur na dan in šest dni na
teden. Stroji se čudijo, kaj je,
da jih tako gonimo. Ko postane-
jo že preveč vroči, pa ga malo
z oljem obliješ, pa se spet vr-
ti. Razume se, ker stroji ne znajo
čitati, saj zdaj še ne — in tudi
radia ne slišijo kaj vse in godi,
radi tega ne razumejo vsega te-
ga drvenja. Pa saj še ljudje ne

NE ČAKAJTE,

da prejmete drugi ali
tretji opomin o
potečeni naročnini.
Obnovite jo čim
vam poteče. S tem
prihranite upravi na čas
in stroških, ob enem pa
izvršite svojo obveznost

rega želi dobiti. Zelji bo ustrež-
no, vse drugo bo v pismu.

To je vse za danes, kar se tiče
pošte prejete do tega pisanja.

Zahvalni dan posvečen Prešernu

Cleveland, O. — Zarjani so
zopet v polnem zanosu s pripra-
vami za pevsko slavo na Za-
hvalni dan. Kot običajno vsako
leto bo tudi letos tega dne v
Slov. Nar. Domu izraz in podvig
lepe slovenske pesmi.

Letos je sto-pedeset letnica
rojstva našega duševnega pesni-
škega prvaka Franceta Prešerna.
Rojen je bil 1. dec. 1850. "Zar-
ja" počasti njegov spomin s
predvajanjem njegovih najbolj-
ših pesniških del, uglasbenih po
znanih glasbenih veščakih: Vil-
harju, Vodopivcu, Mirku, Vojan-
cu in drugih. Zbor nastopi v nje-
govih delih skupno, v kvartetu in
solospevih.

V drugem delu sporeda bo
zbor poklonil nekaj novega, no-
vega za pevce kot tudi za jav-
nost. To bo premiera vokalično
zelo lepe operete "Lepa Gala-
teja", delo pisatelja P. Herriona
in skladatelja F. pl. Supejea. Ta
komična glasbena dramatičizacija
bo brez dvoma hvaležno spreje-
ta in bo lep donos k zborovemu
operetnemu arhivu. Nanaša se na
umetniški kipladegaočarljivega
ženskega bitja, kateri na ču-
dežni način oživi, se zaljubi in
zmeša glavo umetniku kiparju
in njegovemu pomočniku ter ji-
ma zavdaja vsakojake presene-
čenja. Igra, last Prosvetne mati-
ce, zahteva veliko od pevcev in
igralcev; je pa posrečena presta-
va, tako da naš jezik ne trpi,
kot smo to navajeni pri opere-
tah.

Ali ste že slišali pesem zloženo
po ženskem bitju? "Zarja" jo bo
imela na temu sporedu. Prvič
v zgodovini zbora bo predvajana
pesem, kateri je dala življenje
ženska. To bo pesem skladatelj-
ce — Brede Šček — "Delo".

Zenske duševno navadno ni-
kjer ne zaostajajo za moškimi.
V praktičnem življenju zavzema-
jo najrazličnejša mesta in
javne urade ter tekmujejo za
moškimi kot učiteljice, profes-
sorice, advokatinje, zdravnice
(teh je v sedanji Jugoslaviji pre-
sejšanji odstotek) in vseh drugih
strokovnih in znanstvenih pano-
gah. Skladateljica ni, ali pa
zelo redke razum gor omenjene,
katera je na temu polju zelo
uspešna. Njena dela so bila zna-
na že pred zadnjo svetovno voj-
no. Med vojno je pomagala o-
svobodilni borbi in uglasbila več
partizanskih pesmi. Po vojni je
pa zopet na delu, ustvarja in
daje v svet nove pevske kompo-
zicije ter zalaga zbor s potreb-
nim materialom. Eno teh no-
vih del je vključeno k sporedu.
Kot Tone Seliskarjeva "S pes-
mijo na delo" — tudi ta pesem
spodbuja rod k delu, umsko in
fizično za svetlejšo dni.

Ta pesem pa v resnici ni prva
od ženske skladateljice. Že lan-
sko leto se je zbor vadih z ime-
nitno skladbo, ravno te sklada-
teljice, s pesmijo "Mica butica",
pesmi šegavosti in visokega po-
leta. Ta pesem je uglašena na
fantastično besedilo pesnitve,
v kateri je ženska le fata mor-
gana, privid, brez prave real-
nosti in istinosti. Podobna je
umetniškimi risbam, po muzejih
brez definitivnega in pravega
izraza, je samo plod domišljije.
Njena glava, lasje, oči, roke, vse
je neproporčno in ni v slogu z
ženskim lepem stasu. Spričo te-
ga je možki svet zbora rebeliral,
češ, da pri tem je žaljen čut
žensstva. Tudi to dejstvo ni re-
šilo pesmi, dasi je jako melo-
dična in življenjski je dala žens-
ka. Pesem je bila odložena in
še vedno leži na polici.

Za časa bivanja med nami —
Seliskar, Segar in dr. Franja Bi-
dovec — so bili en večer častni
gostje "Zarje". Pevci so jih ime-
li v svojem krogu na prijetni
John Peršetovi farmi na Shar-
don cesti. Bilo je zvečer, od zu-
naj pod milim nebom, v prosti
naravi, krog ognja, kjer se ob ta-
kih prilikah pozabi na človeške
suženjske predpise in se duša
sprosti ter jezik razvzolja in po-
ve vsak le to kar čuti. Ob pla-
menih ognja in zvokih godbe je
družba oživela, veseli obrazi so
stopili v ospredje, slišali so se
nagovori, recitacije, dovpti, po-
menkovanje in petje, katero je
odmevalo daleč v noč. Prav pri-
jetno je bilo videti našo tu ro-

POGLED NAZAJ IN V BODOČNOST ...

One dni ni bilo v zvezni vladi nikogar, ki bi se navduševal za
kak "new deal", za socialno zavarovanje, za zaščitne zakone v
prid delavcev, ki se poskušujejo pri delu, ali ki bi se brigal za
starostne pokojine. Sicer so jih določali, toda le onim na vrhu,
katerim jih ni bilo treba, a za zavarovanje delavcev se niso bri-
gali.

O kakem zakonu za ščitenje unij njim še na misel ni prišlo.
Za vse to so se ona leta borili socialisti takorekoč osamljeni
in dostikrat smešni radi svojih zahtev celo najbolj med onimi, za
katere so se bojevali.

V teh pionirskih naporih kratktrajnih organiziranih delavcev je
po svojih močeh pomagal Proletarec in si je zvest, da je v vseh
borbah služil edino ljudskim koristim.

Mnogo od tega, kar je bil one dni socialistični minimalni pro-
gram, so poznejša leta morale sprejeti pod pritiskom razmer in
jače delavske organizirane akcije tudi zakonodaje posameznih
držav in končno poslednja leta zvezni kongres.

Ako bi bilo socialno zavarovanje uvedeno ob pravem času —
socialista Victor L. Berger in Meyer London sta ga v kongresu
predlagala in zagovarjala že dolgo tega, toda osamljena — bi
ljudstvo v ekonomskih krizah ne pretrpelo toliko revščine in
stotisočem se ne bi bilo treba potikati po brlogih, kot so se morali
sedaj.

To, kar socialisti že od početka uče za izboljšanje gospodarske
uredbe, za odpravo socialnih krivic za zgraditev reda, v katerem
bo človek res gotov vseh pogojev za obstanek, je dobro. Kajti
posedujoči sloji so morali vselej, kadar so se proglasili za "prijat-
elje ljudstva" ali za "prijatelje delavstva" učiti iz socialističnih
programov, ako so mu hoteli dati kak odlomek izboljšanja ali mu
olajšati breme.

Bili so časi, ko je bil Proletarec v stavkovnih bojih poleg
glasila SNPJ edini slovenski list v tej deželi, ki je bil z delavci
odločno v borbi in načeljeval v akcijah njim v pomoč.

Besede socializem so se ogibali kakor da je kužna, oziroma
jo rabili le v napadalne namene. Pogledajte jih danes!

Takrat kakor sedaj se je moral Proletarec težko boriti za ob-
stanek. Dostikrat je prispela kriza tako daleč, da je izgledala
nepremagljiva. A vselej se je dobila že na kak način skupina, ki
se je naloge pogumno lotila in otela list.

Sodruzi, ki so se odločili ustanoviti Proletarca, so to storili v
prepričanju, da je socialistično glasilo slovenskemu delavstvu več
kot nujno. Potrebovali so ga, vzejo ga organizacijah, ki
delujejo njemu v korist, potrebovalo je bodrila v stavkah, rabilo
je nekoga, ki mu bo volilne boje pravilno razjasnjeval, a tudi
potreba po kulturnem delu v delavskem duhu je obupno klicala
po vodniku.

Ze s svojo prvo številko je stopil Proletarec v borbo proti
nazadnjaštvu in razkrival zavajalce. Tako je nadaljeval. Zato je
postal med nazadnjaki, koristolovci, zavajalci in med onimi, ki so
jim sledili skrajno obsvoženi list. To mu je bilo v dokaz, da vrši
pošteno nalogo.

Nasprotniki v nazadnjaških, v renegatskih in razkolniških
vrstah niso štedili s sredstvi v naporih, da spravijo Proletarca s
poti. Poskušali so celo z ustanovitvijo posebnih listov proti nje-
mu in se v teh prizadevanjih mučijo še danes.

Uspeli niso, ker zavedni, razumni slovenski delavci vedo,
da je Proletarec na pravi poti. Ponosen je nanjo — na to svojo
pot — in vsi oni, ki so iskreno delali z njim. Enako vedo, da je
Proletarec preživel v ognju in se nanj lahko zanesejo. Načel-
ne menja, ne obrača se po vetru, oportunistična ni v njemu. Tak
stopa v svoj novi jubilej. — F. Z.

jeno mladino v družbenem vr-
tincu, kjer so z gosti lahko zm-
njali misli in težnje. Bil je res
pravcat družben večer. Kot se
spodobi gostom, so stopili v os-
predje Seliskar, Franja in Segar
vsak po svoje. Segar nam je za-
pel v prijetnem močnem barito-
nu par lepih pesmi, med temi
Martina Kebrar, katerega je mor-
al ponoviti.

Gostje so odšli, Martina Kebr-
ra je pa "Zarja" rekordirala in
ga predvaja možki kvartet na
sporedu.

Kot je razvidno bo program
"Zarje" nad vse zanimiv, za to
sezite po vstopnicah in po svoje
pripomnite, da bo priredba res
uspeh. — Leo Poljšak.

IZ KANSASA

"Drugi dopisi in gradivo pa
pride na vrsto pihodnji teden",
se večkrat glasi urednikova o-
pazka. In tako si misli, čemu bi
se štilil vmes, ko te pa nihče
ne pogreša. Toda urednik me
je vseeno dregnil — tako bolj
postrani — češ, kaj pa z novica-
mi iz Kansasa?

Pa začnimo z vremenom, če-
tudi pravijo, da kdor nima kaj
pametnega povedat pa govori o
vremenu. Ampak naše kansasko
vreme — in menda še kje dru-
god — je letos velika novost.
Vremenski urad, ki obstoji v
teh krajih 69 let, pravi, da kaj
takega ne beleži vsa zgodovina.
Hudi nalivi v juliju in avgustu
in poleg tega izredno hladno po-
letje, so prava novost za jugo-
zapad. Saj smo bili že kar na-
vajeni hude poletne suše in vro-
čine, od solnca požgane prerije
in razkopane zemlje; to se je
ponavljalo več ali manj leto za
letom. In temu so bili podvrženi
svetovi tudi poljski pridelki in
vrvedti. Kar je zrastle pomladi —
to je bilo vse in če je slučajno
prihrumela nevihtna meseca julija
ali avgusta, je rešila koruzni
pridelek. Druga leta smo zaliva-
li vrtove in se željno ozirali
v nebo, če že kmalo pridejo o-
blaki sem iz Teksasa in prinesejo
kaj "mokega", kar je prišlo

nekje na podstrešju s žaganjem
natlačin, katerega je pustila
unukinja, ko se je naveličala
igrati se z njim. Poiščem si
ga in prinesem s podstrešja ter
mu poravnam poven rep. Do-
ber bo za strašilo. Privezal sem
ga med najlepše grozdje, češ da
bodo saj to pustili meni. Izgledal
je kot pravi maček, kadar preži
na preveč usiljivo perjad. Ko pa
pridem naokrog prihodnje jutro,
je iz trtja zletela jata vsakovrst-
nih ptičev, tudi takih, ki se niso

zlegli v mojem vrtu. Maček je
sicer še vedno sedel na trti, toda
hudo očefano grozdje in pod
trto posuto z jagodnimi luščina-
mi je pričalo, da so bolj preka-
njeni kot jaz. "Ne skrbite kaj
boste jedli in pili, s čim se boste
oblačali, saj tudi ptiči pod ne-
bom ne sejejo in ne žanjejo, pa
vseeno žive"; to ali nekaj podob-
nega je nekdo napisal v sv.
pismu, ker mu pač niso hodili
ptiči grozdje obirat.

A. Shular.

KAKO NAPREDUJE NAŠE SOCIALNO ZAVAROVANJE

Trumanov "Fair Deal" je med
drugim zahteval od sedanjega
kongresa, ki mu termin kmalu
poteče, da naj "liberalizira" tu-
di socialno zavarovanje. Poseb-
no pokojninski zakon je bil na-
glaševan.

Dočim imajo kongresniki, se-
natorji, zvezni sodniki, častniki
in drugi visoki vladni uradniki
pokojnine skoro tolikšne ali pa
prav tolikšne kot so prej znaša-
le njihove plače, so pa "navad-
ni" delavci bili ali brez njih, ali
pa so po postavi mogli prejemati
le kakih \$25 na mesec.

Ta zakon, sprejet pod Roose-
veltom, ni kril farmerskih delav-
cev, ne hišnih uslužbencev in ne
tistih obrtnikov, ki se preživlja-
jo z delom na svojo roko.

Zvezni kongres je to postavlo
letos saj toliko "liberaliziral",
da krije tudi domače uslužben-
ce (hišne, sobarice, delavce na far-
mah itd.)

Novi podatki seveda še vedno
ne krijejo potreb upokojencev,
dočim so si zakonodajalci in sod-
niki pomagali v penzije, ki zna-
šajo od pet tisoč dolarjev na leto
do \$18,000 in več.

Plačujejo jim jih kajpada naj-
več oni, ki prejemajo najmanj
ali pa nobene pokojnine.

Kako izgleda sedanji pokoj-
ninski zakon — za delavce — po
spremembah, ki so bile v zborni-
ci odobrene v minulem poletju?
Konservativna informativna
agencija Common Council for
American Unity ga razlaga v
slededečih članku:

Trdnega in široko-vključivega
zakona socialnega zavarovanja
ni mogoče hitro izpopolniti v ve-
liki in raznoliki deželi kot je
naša. Zakon soc. zavarovanja iz
l. 1935 je bil le začetek in ne-
davnji dodatki k temu zakonu
imajo namen razširiti soc. zava-
rovanje na dosedaj nevključene
poklice in osebe, ki delajo na
svojo roko. S tem zakon še ved-
no ni popoln, vendar pa pred-
stavlja dober korak naprej v
soc. zavarovanju.

Najvažnejše od številnih spre-
memb so sledeče: (1) začeti s 1.
jan. 1951 bo kritih deset milij-
ono oseb, ki so bile prej izven
soc. zavarovanja; (2) 77% povin-
javne (popprečno) mesečnih pod-
pornih izplačil upokojenim de-
lavcem, od njih odvsnim oseb-
bam ali preostalim odvisnim oseb-
bam v slučaju smrti delavca.
(Moški in ženske nad 65 let
starosti, dobe podpore ako so delali
določeno dobo v delu kritelem po
zakonu soc. zavarovanja.)

Novi dodatki k starosti in za-
puščinski zavarovalnini pripu-
ščajo sledeče skupine delavcev:
(1) Hišne uslužbenke — služ-
kinje, kuharice, perlice, vrtnarje,
šoferje in druge uslužbenke v
privatnih domovih. (2) Osebe, ki
delajo na svojo roko. To vklju-
čuje one, ki imajo svoje groce-
rijske in druge manjše trgovine,
gasolinske postaje in podobno,
kakor tudi osebe, ki delajo sa-
mostojno kot pisatelj, umetniki
(likovni), fotografi itd. (3) Farm-
ski delavci uposljeni pet mese-
cev ali več letno pri istem far-
marju. (Skupine oseb, ki delajo
na svojo roko in ki jih ne krije
novi zakon soc. zavarovanja so
v glavnem samozaposleni far-
marji in lastniki farm ter pro-
fesionalni ljudje kot zdravniki,
odvetniki, dentisti in nekateri
drugi.)

Za tri zgoraj navedene skupi-
ne je soc. zavarovanje obvezno,
dočim je za dve drugi skupini
prostovoljno in sicer za delavce
in uslužbenke raznih nedobič-
karskih ustanov ter za državne
in krajevno-upravne delavce in
uslužbenke. Prvi lahko pristopi-
jo k soc. zavarovanju ako v to
privoljijo delodajalci in dve tre-
tjini delavcev take ustanove;
drugi, ako jih ne krije kake dru-
ge vrste pokojnina, se lahko pri-
ključijo, če državna ali krajevna
uprava (state or local govern-

ment) napravi tozadeven dogo-
vor z zvezno vlado.

Druga važna sprememba za-
kona soc. zavarovanja določa,
da se povišanje mesečnih podpo-
r izplača že s septembarskimi čer-
ki, ki bodo razposlani začetkom
oktobra.

Istotako važna je sprememba
po kateri odpade dosedanja o-
mejitev zaslužka poleg podpore.
Podpora prejemajoča nad 65 let
stara oseba je smela po starem
sistemu zaslužiti v delu kritelem
po soc. zavarovalnini samo \$15
mesečno, odslej pa sme zaslužiti
\$50. (V zaposlitvi, ki je ne krije
soc. zavarovalnina te omejitve
ni.—prev.)

Dve drugi določbi, ki stopati
v veljavo takoj omogočati preje-
manje podpore mnogim, ki dose-
daj niso bili do nje upravičeni.
Prvič, delavce nad 65 let sta-
rosti, uposljen v delu kritelem po
soc. zavarovalnini ali ni delal
dovolj dolgo, da bi bil upravi-
čen do podpore po starem siste-
mu, more zdaj dobivati mesečno
podpore. Po novi določbi zakona
je namreč dovolj ako je delavec
delal "šest četrletij" (leto in
pol) tekom dobe "13 četrletij"
(tri leta in 3 mesece) pred upo-
kojitvijo. To seveda v delu, ki ga
je krila soc. zavarovalnina. Kdor
je torej delal toliko časa pred
upokojitvijo, lahko zaprosi za
podpore pri svojem lokalnem
uradu za soc. zavarovanje. Drugi-
č, žena zavarovanega in upo-
kojenega delavca nad 65 let sta-
rosti, ki ima pod 18 let stare o-
troke na podpori, lahko tudi sa-
ma prejema podporo. Pod prejš-
njim sistemom ni bila upraviče-
na dokler ni izpolnila 65 let sta-
rosti.

Starostna in zapuščinska za-
varovalnina, ki tvori enega od
osmih programov zakona soc. za-
varovalnino ozir. zaščite je edi-
na, ki je docela pod upravo zve-
ne vlade. Ostalih sedem pro-
gramov upravlja države, ki tu-
di delijo tozadevno breme stroš-
kov z zvezno vlado. Eden od sed-
mih programov je — državna
brezposelnostna zavarovalnina.
Ostali programi tvorijo javno
pomoč starim ljudem, zapušč-
nim otrokom, slepcem, pohab-
ljenim otrokom, dalje se iz
skladov teh programov podpira
skrbstvo za matere in otroke ter
druge podobne ustanove.

Nov zakon soc. zaščite dalje
določa obširnejšo federalno po-
moč javnim pomožnim načrtom
ter vključuje posebne določbe
za nudenje pomoči potrebnim
delancem in posebnim posameznikom.
Starostne in zapuščinske zava-
rovalnino in javne pomoči v okvi-
ru pomožnega tozadevnega pro-
grama, bodo odslej deležni tudi
ameriški državljani na otokih
Puerto Rico in Virgin Islands.
Dodatno bodo veterani druge
svetovne vojne po novem zakonu
deležni kredita vojaškega
službovanja, ko se jim bo dolo-
čalo podporo soc. zavarovanja.

Modrost ni nič drugega kot
resnica.

Najtanjši las meče svojo
senco.

Niso povsod žabe, kjer je vo-
da; a kjer slišiš žabe, tam je
voda.

Kdor tujih jezikov ne pozna,
o svojem nič ne ve.

Cesar ne razumeš, tega nimaš.

Vsakemu ostane vedno še to-
liko sile, da dovrši to, o čemer
je prepričan.

Mlinar misli, da pšenica samo
zato raste, da mu mlin teče.

Jaz se izražam v svojih pis-
mih jasno in določno, tako da
ve vsakdo v prvem hipu, pri
čem je.—Cankar.

O KONFERENCI SOVJ. BLOKA, KI SE JE VRŠILA V PRAGI

(Konec s 1. strani)

Ljudske umske bolezni je nastal fašizem in nevarnost je, da ga nekega dne tudi mi dobimo v polni meri, ne samo v drobcih.

V takih okoliščinah so se zbrali minuli teden v Pragi na Češkem vodje držav sovjetskega bloka in se razšli ne da bi mogli kaj resnega storiti proti kapitalizmu, kateremu sedaj z vso odločnostjo načeljujejo Zed. države. Res so sprejeli nekaj resolucij — za javnost — a kaj so se pomenkovali za zaprtimi vrati — to bo tajnost — saj za sedanjost bodo njihovi pomenki njihova skrivnost.

Je pa razbrati iz vseh njihovih javno zabeleženih izjav, da so za mir. Njim nasprotna propaganda — predvsem seveda iz Washingtona, trdi, da je Moskva za mir samo zato, ker ve, da bo v slučaju tretje svetovne vojne temeljito tepena in da bo zmagoviti anglosaški blok sovjetsko zvezo razkosal še veliko bolj kakor pa je bila Rusija razcefrana po prvi svetovni vojni.

V takem ozračju vsekrizem napetih odnošajev se je vršila tretji teden v oktobru v Pragi prej omenjena konferenca takozvanih sovjetskih satelitk, ki jo je otvoril podpredsednik sovjetske vlade Vjačeslav Molotov. Poleg USSR so bile na nji zastopane Čehoslovaška, Poljska, Madžarska, Romunija, Bolgarija, Albanija in vzhodna Nemčija. Poleg njih so bili navzoči tudi komunistični zastopniki iz Azije, toda zgolj kot "opazovalci", ker imajo doma dovolj svojih skrbi in jim ni dosti mar, kaj se dogaja v Evropi. Predmet njihovega zanimanja je samo eden: ali bodo v tem dvo-boju zmagale Zed. države s svojim blokom, ali Sovjetska zveza.

Na konferenci v Pragi so se zastopniki omenjenih sil bavili največ z vprašanjem, kaj storiti glede zapadne Nemčije, ki jo hočejo Zed. države oborožiti v veri, da bo to najboljša protiutež zoper sovjetske divizije, v slučaju, da se bi kdaj odločile za invazijo na zapad.

Sovjetska vlada je že pred konferenco sporočila Washingtonu, Londonu in Parizu, da "oborožitve zapadne Nemčije ne bo tolerirala". V državnem departamentu menijo, da je to le njen bluff, kakor glede Koreje, in da bo zapadna Nemčija z ameriškim sodelovanjem oborožena v zlic pretinam iz Moskve.

Države, ki so bile zastopane na konferenci v Pragi, imajo z Nemčijo vse do ene zelo slabe skušnje. V vseh je lomastila v eni ali drugi vojni nemška sila, posebno še v drugi svetovni vojni. Vse tudi vedo, da zveze "prijateljstva" z nemško vlado, pa naj bo kajzerska ali nacistična, ali pa "zapadno-demokratska", ne drže. Čim se nemški vladi zazdi čas ugoden, pa jih prelomi.

Konferenca sovjetskega bloka v Pragi pa je pokazala eno dejstvo: Moskva je v ofenzivi za mir predvsem iz razloga, ker res noče vojne.

Toda — vsi njeni nasprotniki v Ameriki, v Angliji, v Franciji, v Vatikanu itd. pa hite zatrjevati, da se je zato tako boji, ker ve, da bo izgubila.

To so kajpada špekulacije. A vendar se zdi, da se po svetu čezdalje bolj pritiska na Washigton, da naj sedaj udari.

Upamo, da bodo v zlic naši resnični ali dozdevni premoči zmagali tisti, ki stvari razsodno presojujejo in so za mir. Zato je nič več kot prav ko nekateri naši vplivni ljudje toliko delujejo, da naj raje s sovjetsko zvezo sklenemo mir sedaj, ko še nismo v vojni z njo, ne šele po razdejanju sveta.

Mnogi trdijo, da jih je tudi v Moskvi veliko, ki so iskreno za tak sporazum, ki bo jamstvo za mir.

KAJ LAHKO STORI VSAKDO IZMED NAS V KORIST "PROLETARCA"?

- Pridobivajmo mu NOVIH naročnikov
- Obnavljajmo naročnino TOČNO čim poteče
- Agitirajmo med drugimi naročniki, da store isto
- Prispevajmo v PROLETARCEV tiskovni sklad in priporočajmo to tudi drugim
- Oglasite v PROLETARCU priredbe društev in druge stvari
- Naročajte slovenske in angleške knjige iz PROLETARCEVE knjigarne
- Poskrbite, da si naroče AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR vsi tisti, ki tega še niso storiili
- Naročite KOLEDAR tudi svojcem v starem kraju in enako PROLETARCA.

Vsakdo naj stori za naš list kolikor more, pa bomo vse težave zmagovali!

JOHN BOMBACH

Se še ni dobro posušilo črnilo o poročilu smrti sobrata in soderuga Michaela Pečjaka, kate-rega smo položili v grob pred nekaj tedni po skoro 60-letni dobi njegovega življenja v Ameriki kot ustanovitelja društva št. 3 SNPJ in nad vse ves čas delavnega odbornika in zavednega sotrudnika, že nas je presenetila vest da se je od nas za zmerom poslovlil drugi in nad vse navdušeni borec za delavske pravice JOHN BOMBACH.

Pokojni John je prišel v Ameriko že leta 1900, se nastanil v Johnstownu in ves čas 50-letne dobe bival tu ter vsa ta leta garal po dušljivih premogarskih luknjah in na starost — namesto počitka, je dobil takozvano majnarsko naduho, katera mu je pospešila njegovo smrt.

Spomini mi prihajajo nazaj v skoro 45-letno dobo, ko smo imeli močno socialistično gibanje med nami potom predavanj in drugih priredb v svojih klubih. Vse povsod ga je bilo videti kot delavnega sotrudnika in kot tak je ostal do svojega konca neupogljiv, dasi je imel veliko družino (5 sinov in 4 hčere), ki so vsi živi in sedaj že skoro vsi poročeni. Kljub temu si rezerviral čas agitirati za svoje prepričanje. Prosveta in Proletarec sta z njim in M. Pečjakom zgubila zvesta naročnika, ki ju bo težko nadomestiti v sedanji dobi.

Pokojni Bombach je bil rojen v Rakeku na Notranjskem leta 1878. Ob smrti mu je bilo 72 let. Zapuša žalujočo soprogo in gori omenjene otroke ter mnogo sotrudnikov ter prijateljev. Cutili smo to posebno ob njegovem pogrebu dne 12. okt. Posetilo ga je ob tem zadnjem slovesu in na njegovi poslednji poti veliko ljudi, kajti bil je priljubljen in znan vsepovsod v teh krajih in mnogim tudi drugje.

Bil je ustanovni član društva Adrija šte. 8 SNPJ kakor tudi pokojni Mike Pečjak, ki sta stala ob zibelki rojstva SNPJ in najbrž zadnja dva ustanovna člana tega starega društva.

Naj bo na tem mestu izraženo nujnim sotrudnikom naše sužnje!
— Andrej Vidrih
Johnstown, Pa., Oct. 15, 1950

Kvarno odlašanje z mirovnimi in drugimi pogodbami

(Konec s 1. strani)

mela za širši sestanek vnanjih ministrov, Dulles javno ni še povedal. Višinski namreč želi konferenco vnanjih ministrov velike petorice, kar se Azije tiče, in glede evropskih zadev pa enak sestanek velike četvorice. Toda ob enem zahteva, da naj bo na konferenci za azijske probleme zastopana kitajska komunistična vlada, ne pa ubežni Čiang Kaišokov režim. Amerika slednjega še vedno priznava in on zastopa Kitajsko tudi v organizaciji Združenih narodov.

Nedvomno sta Višinski in Dulles tipala drug drugega tudi o vprašanju mirovne pogodbe z Avstrijo, Japonsko in posebno z Nemčijo. Tri zapadne sile hočejo skleniti mirovno pogodbo z zapadno Nemčijo in jo oborožiti, Rusija pa temu odločno nasprotuje. Sovjetski blok je na konferenci v Pragi predlagal združene Nemčije in skupno mirovno pogodbo z vso. Toda zapadne sile dvomijo, da bo v tem oziru mogoče kak sporazum z Rusijo, ker je uvedla v vzhodni Nemčiji svoj komunistični režim, zapadna Nemčija pa je ostala kapitalistična.

O sporazumu je lahko govoriti in o združenju Nemčije, toda interesi zapadnih sil se s sovjetskimi toliko križajo, da bo npr. glede bodočnosti Nemčije eden moral popustiti. Drugače bo ostala razdeljena in preprij radi nje bo trajal dalje.

Vrednost človeka ni odvisna samo od njegovega znanja, temveč v največji meri od njegove trdne volje za delo. — Herbert.

Cerkve na gorah in gričih so znamenje naše sužnosti.
Dr. Ivan Tavčar.

MEKKA —

Alah je velik, Mohamed je njegov prerok, "Standard Oil" je važna — Ibn Saud pa je služabnik vseh treh

V dvanajstem mesecu mohamedanskega koledarja legendarno mesto Mekka nenadoma zaživi. Mekka ima v drugih mesecih samo okrog 10.000 prebivalcev.

V spremstvu profitarških trgovcev (kar je v zvezi s tamkajšnjimi navadami neobhodno potrebno), prihajajo belo oblečeni romarji z vseh strani sveta. Potem čakajo v Mekki prav do viška ceremonij, ko gredo monotonno počoč sedemkrat mimo svetega črnega kamna, ki počiva pod Kaabo. Z njimi gre veliki mufti in posvetni vladar te dežele, njegovo šerifovsko veličanstvo Abdul-Aziz Ibn Saud, ali kakor mu na kratko pravimo Ibn Saud.

Ta stari vladar hodi z romarji ogrog Kaabe podprt od svojih strežnikov, ali pa se vozi na svojem zelenem vozičku in se skoraj prav nič ne razlikuje od drugih romarjev, ki so prišli iz Egipta, Sirije, Turčije, Pakistana, Jave ali Maroka. Tako je on, kot veliki mufti odločil vsa znamenja svoje oblasti in je prišel pred obličje Alaha kot navaden romar. Enkrat na leto se je torej postavil Ibn Saud na isto stopnjo, kot vsi hadžiji, ki so se odzvali klicu korana.

Ti romarji puste v teh dneh vso posvetno navlako. Niti v kavarnah ne morejo, ki jih drugače tako mamijo s svojim orientalskim šumenjem in dirandajem. Te dni so zaprte. Potrebno jed so si morali prineseti seboj in v teh dneh se ne smejo niti briti niti rezati nohtov ali čistiti zob.

Poglavar nad tem svetim mestom je danes 70-letni, zagonetni in malo poznani Ibn Saud. Pravijo, da ima 8 žena in 17 sinov, od katerih je princ Faisal Ibn Saud podkralj Hedžasa. Njegovi ostali sinovi pa stanujejo v Mekki.

Z orientalsko prebrisanostjo je Ibn Saud svojo deželo vedno znova povečeval in si s tem kopičil bogastvo. V prvi svetovni vojni je bil nevtralen vendar pa se je po premetnem pretehtanju položaja nagnil k Antanti. Leta 1929 je osvojil Hadžasa, v katerem se nahaja tudi sveto mesto Mekka.

Miško Kranjec: Fara Svetega Ivana

ROMAN

(Nadaljevanje.)

Ne smeš biti tak — ne več misliti samo nase, misliti moram predvsem na otroka. Ti si odmrta, otrok pa pojde v življenje. Svet je danes tak, da potrebuje ta otrok očeta. Zakaj bi mu ga ne dala, ako mu ga moreš? Ali si ne bi večno očitala? Premisli!"

Njena glava je slonela ob njegovi rami. Tih je jokala. Vse to je res, saj ve, da ji oče ne bo nikdar svetoval kaj slabega. Pa saj ni mogla, ni mogla nenadoma ubiti v sebi vse, kar je dotlej tako žarko živelo. Rekla je:

"Nekaj bi vam povedala, če boste molčali. Tudi materi ne smete povedati, ker sem obljubila, da nikdar nikomur ne povem. Vam pa vendar hočem povedati..."

"Povej brez skrbi. V življenju sem več molčal, kakor govoril." Z usti ob njegovem ušesu mu je dejala šepetajoče:

"Obljubil mi je, da pojdem k njemu na delo, ko dobi faro..." Oče je stal negibno, gledal skozi okno na orumenelo jesen, naposled pa vprašal:

"Kateri? Otrokov oče ali naš?"

"Naš," je dahnila. Oče je spet mislil. Se vedno je gledal po zlatorumenem in rdečem listju na trtahn, na redko listje po breskvah, po belih kočah ob klancu. Koče, z večno bedo, koče z dekliskimi sanjami, kjer povsod žive male drobne Lenčke, ki še verujejo v ljubezen in srečo. Tedaj je rahlo pritegnil k sebi Lenčko, jo pobožal po glavi, poljubil na čelo, česar ni nikdar storil in dejal:

"Pozabi, Lenčka. Vse to ni nič res, tiste obljube niso nič prida. Za kuharico, kolikor vem, mu

Spet je dvignila pogled do njega, kakor bi hotela reči: Ne vidiš, zakaj sem prišla? Zakaj ne rečeš: Ne poroči se! Bodi zvesta! Zakaj me ne primeš za roke kakor nekoč na Golem? Zakaj me ne poljubiš? Glej, moje rdeče, željne ustnice, ki naj jih poljubiš ne ženeš človek? In tu moje otroško telo, ki se je vedno z ljubeznijo darovalo! Ali je bila ta daritev odveč? Smešna? Ali med to ljubeznijo in ono našo Na Golem res ni nobene razlike? Zganila se je.

"Koga boš pa vzela?" je vprašal Magdič. Lenčka se je zrušila v duši.

"Zelenjaka pravijo," je dahnila. Kaplan je mislil, nato pa dejal:

"To je tisti vdovec? Poznam ga. Saj je dober človek in pošten. Enega otroka ima. No, to nič ne de. Ti vsaj ne bo nič očitati. Ti boš pa tako ali tako rada imela otroka, poznam te, da si dobra." Ni slišal njenega 'da', ni videl, kako si je z vekami brisala mokre oči, pač pa nadaljeval: "Glej, pa boš vendarle dobila moža, da otrok ne bo brez očeta. Ne zametuj sreče. Koliko jih je, ki bi rade dobile moža, pa ga ne morejo. — Ob prvi priložnosti," je nadaljeval tiho, "bom govoril z onim, z Andrejko, in mu povem glede otroka. Naj spravi doto, ali pa naj jo pošlje v šole, ko otrok dorase..."

Tedaj si je opomogla. "Ni mu treba reči," je dejala.

"Zakaj ne?" se je začudil. "Saj ima dolžnosti do njega..."

"Ni treba," je ponovila. "Ta otrok je moj, in če bom vzela Zelenjaka, bo ta že skrbel tudi zanj. Dober človek je, čeprav samo delavec. In imam očeta, ki bo tudi skrbel zanj, kolikor sama ne bom mogla." Gledal jo je presenečeno.

"Ne mora on tudi. In zato ti bom tudi pomagal..."

"Saj ima dolžnosti do njega..."

"Ne," je odmajala z glavo. "Ni treba več... tisto je minilo. — Zbogom." Obrnila se je in ni slišala, kaj je še rekel. Opetekala se je po temnem hodniku.

Magdič pa je stopil k oknu in pritisnil čelo k hladnemu steklu. Videl jo je, kako se je opetekala po velikem prostoru med župniščem, šolo in cerkvijo, drobna kakor otrok, v svileni rožni bluzi, rjavem krilu, s pisano ruto na glavi. Odhajala je in je ne bo nikdar več. V njej se je prelomilo, to je vedel, prelomilo pa se je tudi v njem. Nekaj se je končalo. Ne to, da se ne bo kradel več k njej, kadar bi nanesla priložnost za pot v tiste klance, ne to, da se ne bo smel več dotakniti njenih ustnic. Nekaj drugega. Tam nekje je ležal greh, omamljiv, strašen greh. Ne toliko, da je nekje klonil, da se je v svoji notranjosti zviljal pod težo greha, mučnejša je bila zavest, da je prevaril njo, in da tu zanj ni bilo nikakega izhoda. Prišla je poslednjica, z upanjem, da pojde z njo. In moral bi z njo iz svojega raja v tiste klance Na Golem, kakor je nekoč Adam šel z Evo. Da, na začetku človeškega rodu se je zgodilo isto; stara zgodba, ki pa se je zaključila drugače: Adam je šel iz raja, ni se upiral, ni poslal samo Eve in klance Na Golem, in se ni opravičeval pred bogom in ni z njim barantal, če bi smel same ostati v raju. Magdič pa je v tistih nočeh, zviljav se v zavesti greha, barantal s svojim bogom, in ko je prišel čas, da bi moral iz raja, je ostal in poslal Lenčko samo: naj si tam pač poišče Zelenjaka. Zelenjak lahko gre garat v potu svojega obraza. Magdič pa ji bo pošiljal nekaj malega iz svojega raja.

— Ne morem, ne morem od tod, je kričalo v njem, dasi se je zavedal, da vse to kričanje nima nikakega smisla. — Vsak svoje breme bova nosila, vsak svoje in bog se naju usmilil!

Ona ga je nesla, Na Golo, kamor se je vračala s pridruženim jokom v sru, z roso v očeh, ki ji je zastirala razgled po jesenskem jutru, po orumenem polju, po jesenski zapušenosti. In

ta jesenska zapušenost je ležala tudi v njenem sru in bo ležala nad njo vse življenje.

Ko jo je oče opoldne našel samo v sobi, je stopil k njej in jo vprašal:

"Kako je, Lenčka?"

"Vzela ga bom," je odvrnila komaj slšno. Položil ji je roko na ramo rekoč:

"Prav, Lenčka. Ne bodi žalostna. Življenje ni tako strašno, čeprav je težko. — Samo z jezo ne jemlji Zelenjaka, rad te bo imel; skušaj ga ljubiti, verjemi mi, mnogo lažje ti bo. Življenje je lepše, če je zraven vsaj malo ljubezni. Jaz vem, da ga boš ljubila. Bila si dober otrok. Taka ostani vedno."

Nekaj dni kasneje je Lenčka šla z Zelenjakom k zapisovanju. In ko so cvetele zadnje krizan-teme na njenih gredicah, ko so vinogradi bili že zdavnaj goli, se je Zelenjak s svojim otrokom preselil k Lenčki.

"Drugo leto se bosta že skupaj igrali na soncu. Se zavedali se ne bosta, da nista pravi sestri! — Ali ju boš ljubila?" Ni vprašal za sebe, pač pa za otroka.

"Jjubila ju bom," je dejala Lenčka. Potem se je dotaknila njega z roko. "Tudi tebe bom ljubila," je dahnila in čutila, da govori njeno srce. "Hočem te ljubiti, zato ker si dober." Sklonil se je k njej in jo poljubil; želela si je tega.

Zunaj je bilo jesenko sonce, bilo je drugačno od onega, pomladnega, žarkoga, ko je vse tako bobnotno, toda tudi to je bilo lepo in prijetno...

"Gospod Klemenc," je rekel Koren Klemencu, ko sta se srečala na pošti. "Ali bi morda nekoliko utegnili?"

"Prav gotovo," je odvrnil Klemenc. "Za kakšno stvar pa?" Koren je nekoliko pomišljal, naposled pa je dejal:

"Napisal sem nekaj novel, za drobno knjigo jih je. Poslal sem jih na ogled v Ljubljano, a so mi jih vrnil, da nekako niso zrele. Odločil sem se, da jih pokazem še vam. Sicer zame ne bo odločilno, kaj porečete, kljub temu bi pa rad slišal še vaše mnenje. Nekaj podobnih sem priobčil na Dunaju in so vzbudile zanimanje. Hotel sem izdati dve ali tri zbirke. Te so po mojem mnogo boljše, čudno, da bi ne bilo dobro v Sloveniji, kar je dobro na Dunaju!"

"Prav rad jih bom prebral," je odvrnil Klemenc. Dogovorila sta se še, kdaj se bosta pogovorila o njih.

"Pridite k meni, rajši bi, da bi se tam pogovorila," je menil Koren.

"Prav rad," je odvrnil Matija. Vzel je dobršen kup papirja, ki mu ga je izročil Koren, in odšel domov.

"Jaz jih bom naprej," je rekla Giza, ko se je vrnila iz šole in že se jih je polastila. To je bila njena stara navada, le njegovih pisem se ni prva dotaknila.

"Obljubil sem mu," je dejal Matija, "da jih bom samo jaz bral."

"No, to je lepo, da si tako obljubil. Sicer pa veš, da to ni mogoče!" In že se jih je lotila. Brala jih je ves večer in ob enajstih je zaključila.

"Eh," je rekla, ko je odložila. "Take staromodne zgodbe. Kdo pa naj danes take stvari bere!"

Ko se jih je Matija lotil, je videl, da so bile res "staromodne" zgodbe. Iz njih je dihlo osladno, sentimentalno, zlagano življenje. Slavospevi ženski zvestosti, z večnimi trikoti, kjer se med dva zaljubljenca vtakne tretji, nepridiprav, pride do boja, kjer postenjak vedno zmagava, devica pa ostane devica še v zadnjem trenutku in kot taka gre v zakon uživati srečo. Povsod isti boj dveh samcev za nedolžno, krasno samico. Poleg tega boj med krivico in pravico, resnico in lažjo, kjer dobro, lepo in pravo vedno zmagava.

(Dalje prihodnjič)

Dr. John J. Zavertnik
PHYSICIAN AND SURGEON
3724 WEST 26th STREET
Tel. Crawford 7-2212
OFFICE HOURS:
1:30 to 4 P.M.
(Except Wed., Sat. and Sun.)
6:30 to 8:30 P.M.
(Except Wed., Sat. and Sun.)
Residence:
221 Shinston Rd., Riverside, Ill.
Phone Riverside 2212

PRVA SLOVENSKA PRALNICA
Parkview Laundry Co.
1727-1731 W. 21st Street CHICAGO 8, ILL.
Fina postrežba — Cene zmerne — Delo jamčeno
TELEFONI: CAnal 6-7172-6-7173

SPLIT—PRISTANIŠČE BODOČNOSTI

Ni točno ugotovljeno, pred kolikimi stoletji je zraslo naselje na področju sedanjega Splita. Izkopanine, ki so jih našli na podnožju Marjana, dokazujejo, da so ljudje tam živeli že v bronasti dobi. V zalivu pri Solinu omenjajo prvo luko ilirskih Dalmatov, a stara Grčija je v času svojega vzhada središče dalmatinske kolonije na področju današnjega Splita.

V poznih stoletjih so Rimljani s svojimi stotnjami zlomili odpor Dalmatov in se vsidrli v Splitu, ki so ga izkoriščali ne le kot trgovsko in vojno luko, temveč tudi kot oporišče za nadaljnje prodiranje na Balkan. V tretjem stoletju je na tisoče sužnjev, ki so jih Rimljani pripeljali z vseh strani prostranega cesarstva, gradilo znamenito Dioklecianovo palačo, monumentalno zgradbo s pročeljem v samem morju, okrašeno z dolgo vrsto stebrov. Od tedaj dalje so gradili Split v notranjosti in okrog palače.

Malo je mest s tako bogato zgodovino, kakor jo ima Split; večno napadano trgovsko središče, središče verskega prodiranja z vzhoda in zapada, mesto bogastva in sljaja, mesto bede in kuge.

V najnovejši zgodovini Split ne zavzema mesta, ki mu pripada zaradi njegove lege. V stari Jugoslaviji je ostal drugorzredna luka, zaradi slabih zvez z zaledjem.

Po osvoboditvi je videti, kakor da je v vse življenje Splita prodrla težnja po izgradnji. Siro se proti Kaštelanskemu zalivu na zapad proti Omišu na vzhod. Na obalah Kaštelanskega zaliva in na gričih iznad njega se dvigajo druga za drugo tovarne cementa, tovarna "Jugovinil", gradbišče nove velike severne luke in ladjedelnice "Vicko Krstulović", a prostor med njimi je že na mnogih mestih izpolnjen z novimi gradbišči.

In prav zaradi neprestane rasti tvornic, ki teže proti Splitu, neizbežno raste tudi mesto.

Na drugi strani pa terjajo izvoz in uvoz dalmatinske industrije in industrije celotne Jugoslavije, da se Split dogradi čimprej v najvažnejšo luko v srednji Dalmaciji. Liška proga, ki je vezala Split z zaledjem, ni mogla zadovoljiti vseh potreb. Zato so zgradili unsko širokotižno progo, pripravljajo pa traso za izgradnjo proge Split-Livno, ki bo v nadaljnji izgradnji vezala centralno Bosno z Dalmacijo. Na ta način bo gospodarski pomen Splita še bolj narasel. Po novi progi bodo dovajali premog, železo in les za dalmatinsko industrijo, kakor tudi življenske potrebščine za prebivalstvo. Obratno pa bodo iz Dalmacije izvažali cement in uvozno blago iz novih skladišč, ki jih grade vzporedno s severno luko in ki bodo lahko sprejele istočasno blago z desetih preko-oceanskih ladij in z ladij manjše tonaže.

Z izgradnjo nove luke, ki bo prevzela ves trgovski transport, bo izginila iz mesta neprijazna slika, ki jo danes daje splitsko edino pristanišče, preobremenjeno s tovornimi in potniškimi ladjami, z iztovorjenim blagom, z natrpanimi prehodi.

Nov predor dolg dva km bo

ločil od mesta železniško progo, ki danes zavija v dim in saje celo mesto, ko vozi skozi samo središče Splita, med hišami. Po istem predoru se bo razvijal tudi cestni promet po 30 m široki cesti proti kaštelanskim tovarnam. V načrtu je tudi nova železniška postaja za potniški promet, ki bo izpopolnila novo podobo Splita.

Predvojni regulacijski načrt za Split je popolnoma opušen. Izgradnja industrijskega bazena v Kaštelanskem zalivu, ki se razteza od ladjedelnice "Vicko Krstulović" pa do tovarne "Jugovinil", je delovala na opustitve starega regulacijskega načrta. Razen delavskih kolonij, ki se bodo dvigale v bližini tovarn tam ne bo stanovanjskih predelov, temveč se bo mesto širilo proti vzhodu. V novem načrtu so predvsem pazili na nove parke in nasade, ki jih je bilo prej v mestu malo.

Za uresničenje novega načrta mesta so porušili mnogo starih stavb in celih kompleksov, posebno tistih, ki so bili močno poškodovani med vojno. Tako so poleg luke na obali porušili zapore, tobačno upravo, carinarico in druge stavbe, ki so zastirale pogled na Dioklecianovo palačo. Na tem prostoru je sedaj nov park. Poleg parka so že uredili pet otroških igrišč, sedem pa jih še urejujejo. Preko železniške proge v Splitu in reke Jadre v Solinu so že zgradili nove mostove.

Nova delavska naselja so dograjena in se še grade, med njimi pa so veliki nasadi. Za delavce ladjedelnice "Vicko Krstulović" na Kaštelanski cesti je že dokončanih šest večnadstropnih zgradb s 120 družinskimi stanovanji, na Solinski cesti pa 4 stavbe s 400 stanovanji za samce. Nove stavbe se odlikujejo z lepo, originalno dalmatinsko arhitektoniko. V najlepšem delu Splita, na Firulama, kjer stoji luksuzne vile, se dviga zdaj 9 novih zgradb za delavce, a v predelu Ludve zidajo 12 večnadstropnih hiš za delavce iz ladjedelnice. Tako bo samo v letošnjem letu na razpolago delavcem 500 novih stanovanj.

Poleg stanovanjskih objektov srečamo v Splitu in vsakem koraku nove stavbe različnih ustanov. Tako so v mestu samem nove: veliki stavbi mestnega in občinskega odbora. Direkcija južnih ladjedelnice. Sola in internat za učence ladjedelnice in drugi objekti.

Vzporedno z gradnjo modernih objektov pa delajo v Splitu mnogo za ohranitev zgodovinskih spomenikov. Obnavljajo Dioklecianovo palačo. Prvo so očistili kleti, ki so bile stoletja zazidane. Z njimi so dobili velike prostore, ki bodo poleg zgodovinske vrednosti imeli tudi praktično. V njih bodo kinematografi, restavracije, kulturne ustanove bodo imele svoje seđe itd.

Srebrna vrata, monumentalni vhod v palačo, so bile stoletja zazidane z benečanskim zidom. Zdaj so jih odkrili in obnovili, tako da je ta antični spomenik prišel do popolnega izraza. Vrata imajo tudi praktično vrednost, ker se bo skozi nje vršil mestni promet. Očiščeno je tudi celo severno pročelje palače, tako da se zdaj vidi v celoti. Zato so porušili staro vojno bolnišnico in ves ta kraj je spremenjen v park. Pred kratkim so popravili tudi center palače imenovan "Peristil", nato streho Dioklecianovega mavzoleja; obnovljena je tudi srednjeveška cerkva sv. Nikolaja, ki je zanimiva po svoji obliki iz XI. stoletja. V baziliki Sv. Evfemije so popravili kapelo Jurija Dalmatinceva, najpomembnejšega mojstra stare dalmatinske umet-

nosti. V njej bo oltar sv. Staše iz mavca, na katerem je Jurij Dalmatinac prikazal v reliefni skulpturi "Prvi odpor".

Na čast petletnice rojstva pesnika Marka Marulića obnavlja jo palačo rodbine Papalić, ki datira iz XV. stoletja in je zidana v gotskem stilu. V njej bo muzej mesta Splita.

Tako raste Split. Mesto, ki je bilo še pred kratkim manj pomembna luka, se razvija v važno središče jugoslovanskega Jadrana.

KOMENTARJI

(Nadaljevanje s I. strani.)
premogar, Stahanović po imenu, si je v rovu izboljšal sistem ter z naglim delom nakopal veliko več premoega kakor povprečen rudar. Bil je odlikovan in drugim delavcem postavljen za vzgled, češ, ako on lahko toliko producira, čemu bi vi ne mogli! Pa je nastala tekma med njimi, kakor včas med rudarji v severni Minnesoti, v premogovnikih in v tovarnah, v katerih si bil plačan od količine storjenega dela, ne na uro ali na dan. In čimprej je zaslužil, bolj so mu zniževali ceno "od kosa", pa se je dovezl potem še bolj gnal, da bi dosegel količino prejšnjega zaslužka.

V ljudskih demokracijah je ta način tekmovanja smatran za odličnost. Ako pri delu prekosiš vse druge, dobiš titel udarnika. V nagrado ti zvišajo odmerke, poslan in na počitnice v najlepše kraje in bližnji časopis ima o tebi poseben opis. In če država nima dovolj, da bi ti plačala za nadure, te povabi na prostovoljno — namreč na zastojno delo. Tudi jetniki morajo veliko delati. Država je določila v petletki, koliko mora biti narejenega do določenega roka in zopet se je treba žuriti. In ko bodo vsi načrti izpolnjeni, pa bo nastalo blagostanje — veliko boljše in trajnejše kot pa ga imajo delavci npr. v kapitalističnih Zed. državah ali v Angliji. Tako obljublja vsaka vlada takozvanih ljudskih demokracij in ima res namen doseči tak cilj. Nevarnost je le, da predno bo namen dosežen, se lahko razvije nov razred, ki bo deležen največ vsega najboljšega, in to je razred birokracije. V Jugoslaviji so tem ljudem posebni privilegiji vzeti, kot rečeno v uvodu — toda vlada ni nikjer rekla, da bo ta naredba trajna. Nastala je vsled izjemnih razmer, vsled pomankanja, ki je nastalo radi uničenih pridelkov.

Jugoslovanska vlada je vpra-

POZDRAVNI OGLASI

Cestitke in pozdrave pošilja

DRUŠTVO ŠT. 92 SNPJ

FRANKLIN, KANS.

Louis Karlinger, preds.

Anton Selak, taj.

Mary Selak, -blag.

FELLE MIKE

R. R. 1

Mulberry, Kans.

ANTON SHULAR

Arma, Kans.

FRANK LESJAK

Girard, Kans.

MARY MAROLT

West Mineral, Kans.

JOHN DOLANC

JERNEJ OKORN

JACOB ARCK

MATT CUKLJATI

Girard, Kansas

JOSEPH GORENCE

Arcadia, Kans.

DRUŠTVO ŠT. 225 SNPJ

GIRARD, EDISON, KANSAS

želi Proletarcu še veliko uspehov.

FRANK JELOVCHAN, preds. JERNEJ O'KORN, taj.

JOE GOLOB, blagajnik

Praktični nasveti

Večkrat si želimo, posebno kadar si popravljamo kakšno obleko, same pobarvati blago. Znano je npr., da dajo zunanji čebulni listi juhi lepo rjavo barvo, prav tako barvo dajo tudi tkanini, če kuhamo skupaj s čebulnimi olupki.

Zelena skorja orehov in orehovi listi dajo volni in bombažasti tkanini tudi lepo rjavo barvo, če jih kuhamo skupaj z blagom. Tkane dobijo od te tekočine svežo in trajno barvo.

S kamiličnim čajem dobimo pa lepo rumeno barvo.

Volno iz žimnice najbolje ope-

remo tako, da jo potopimo v toplo milnico in jo nato izplaknemo v vodi, kateri smo dodale na 10 litrov en kozarec amoniaka. Sušimo jo na soncu raztegnjeno na čisti krpi.

Prosvetna matica

Nad sto naprednih podpornih in kulturnih društev je včlanjenih v Prosvetno matico, ki je edina jugoslovanska prosvetna centrala v Zed. državah.

Ali je vaše društvo včlanjeno v nji? Ako ne, poskrbite, da to stori in s tem pomaga k gojitvi delavske vzajemnosti in proletarski kulturi. Naslov:

Prosvetna matica, 2301 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.

Pozdravi iz starega kraja

Pozdrav osebju Proletarca so poslali Kristina Pugej iz West Allisa, ki je tam na obisku, dalje Tone Seliškar, Roza Seliškar, Nada Pogačnik in več drugih je podpisanih.

Pasja natura

Če siromak jo dobrohotno posvari — kriva ali ne: uporno zakriči, besni da strah! A če veljak ji kaj veli — kriva ali ne: je koj na tleh, molči in liže prah . . .

POZDRAVNI OGLASI

Cestitam Proletarcu ob njegovih 45-letnici

JENNIE VOLK

1871 N. Fremont Street
CHICAGO, ILL.

Pozdravljam Proletarca ob 45-letnici in mu čestitam na vztrajnosti.

JOE VIDMAR

2546 N. 37th Street
MILWAUKEE, WIS.

SEDMINEK, FRANK
R. 1, Box 37
So. Milwaukee, Wis.

HELEN AMBROZICH
Milwaukee, Wis.

Iskrene čestitke pošilja

doletel naročnik

JOSEPH JUVAN

813 So. 3rd Street

MILWAUKEE, WIS.

Mnogo uspeha želi ob 45-letnici Proletarcu društvu

"VIJOLICA" št. 747 SNPJ

MILWAUKEE 10, WIS.

Helen Ambrozich, tajnica

2802 N. 33rd St.

Vse najboljšje želim delavskemu listu Proletarcu ob 45-letnici, naj prihaja med nas še mnogo let

APOLO BRATANIC

1135 South 4th Street

Milwaukee, Wis.

ČESTITKE OB 45-LETNICI PROLETARCA

ANTON DEMSHAR & SONS

SHEET METAL WORK — AIR CONDITIONING
Coal, Oil and Gas Furnaces — Gutters and Roofing

2040 So. 92nd Street

West Allis 14, Wis.

Pozdravljam Proletarca ob njegovih 45-letnici

in mu čestitam na vztrajnem delu — želeč, da bi še dolgo prihajal med nas.

ANTON UJCIC

ROUTE 11, BOX 650

West Allis 14, Wis.

RENAR CHARLES & MARY
5400 So. Natoma Ave.
Chicago, Ill.

LOČNISKAR VINKO & TILLIE
5526 So. Mulligan Ave.
Chicago 38, Ill.

HORVATIN JOSEPH
Chicago, Ill.

AUSEC ANTON
625 N. Edwardsville St.
Stanton, Ill.

JOHN SPILLER SR.
Panama, Ill.

JOSEPH KLAVER
917 Victory Street
Waukegan, Ill.

IGNAC HREŠIĆ
Canton, Ill.

TRATNIK JOHN

CHANDEK FRANK
2350 S. 72nd Street
West Allis, Wis.

PERKO FRANK

SPECH JOHN

Sheboygan, Wis.

FRANK STIH

MARTIN JELENC

FRED TOMAN
832 So. 8th Street
Sheboygan, Wis.

ANNA in FRANK BORSTNIK

HELEN VICIĆ

JOSEPH OBLOCK

AGNES BOHINC

GLORIA BOHINC

MR. & MRS. DRAGIC

LOUIS KOSELA

JOHN RAP

Chicago, Illinois

CHICAGO, ILL.

KATZ LUDWIG & AGNES
2126 N. Magnolia Ave.
Chicago, Ill.

MORSI JOHN

STIRN JOHN & JENNIE

TEROPŠIĆ FRANK & JENNIE

VOLK JENNIE

MODIC JIM

SOBER PHILIP & JOSEPHINE

1856 Fremont St.

Chicago, Ill.

TURK JOHN

2026 N. Sheffield Ave.

Chicago, Ill.

BAVETZ CLEANERS

2859 So. Drake Ave.

Chicago, Ill.

SEDLAR RUD. & JENNIE

1613 So. 60th Court

Cicero, Ill.

CAINKAR LOUIS F.

33 N. LaSalle Street

Chicago, Ill.

HORVATIN JOHN

1638 N. Clark Street

Chicago, Ill.

HOWELL VERONICA

119 W. 147th Street

Harvey, Ill.

FRANK'S MARKET

3324 West 26th Street

Chicago, Ill.

MARION FRANK

1871 N. Fremont Street

Chicago, Ill.

PEPCA in AND. POTOČNIK

Clarendon Hills, Ill.

Cestitke k 45-letnici

Proletarca

MARY AUCIN

R. R. HINSDALE, ILL.

Iskrene pozdrave pošilja

Proletarcu ob 45-letnici

Frank & Jennie Martinjak

25 — 4th Street

LA SALLE, ILL.

"S kurje farme" pošilja

pozdrave Proletarcu

ob 45-letnici

FRANK PECHNIK

R. 2, Galusha Road

NAPERVILLE, ILL.

ISKRENE POZDRAVE PROLETARCU

OB 45-LETNICI

JOSEPH in FRANCES OMERZA

2101 So. Euclid Avenue

Berwyn, Ill.

JOSEPHINE PREBIL

No. Chicago, Ill.

JOSEPHINE LEBEN

IGNAC JEREB

Waukegan, Ill.

PRIJATELJ PROLETARCA

CHICAGO, ILL.

Pristopajte k

Slovenski Narodni Podporni Jednoti

Naročite si dnevnik

"Prosveta"

Naročnina za Združene države (izvemši Chicago) in Kanado \$8.00 na leto; \$4.00 za pol leta; \$2.00 za četrt leta; za Chicago in Cook Co., \$9.50 za celo leto; \$4.75 za pol leta; za inozemstvo \$11.

Naslov za list in tajništvo je:
2457 SOUTH LAWNDALE AVE.
CHICAGO 23, ILLINOIS

DRUŠTVO ŠT. 299 SNPJ
WALSENBURG, COLO.
 želi Proletarcu ob njegovi 45-letnici še mnogo uspehov
 EDWARD TOMSIC, tajnik JOHN ZORMAN, blagajnik
 (Predsednik tega društva je bil do koncem avgusta, ko je umrl, BLAŽ STROVAS)

FEDERACIJA DRUŠTEV SNPJ ZA JUŽNI COLORADO ter NEW MEXICO
 izreka Proletarcu ob njegovem 45-letnem jubileju iskrene čestitke
 FRANK PEČNIK, predsednik JOHN KLANCHER, tajnik ROSE RADOVIČ, blag.

KADAR STE NA OBISKU V MESTU
WALSENBURG, COLORADO
 oglasite se v gostilni, ki jo obratujeta
ED ter MARY TOMSIC

Podružnica št. 109 S. A. N. S.
PUEBLO, COLORADO
 želi Proletarcu ob njegovem 45-letnem jubileju veliko uspeha

ISKRENE ČESTITKE PROLETARCU OB 45-LETNICI pošilja
DRUŠTVO ŠT. 120 SNPJ
 Gallup, New Mexico
 MATT L. PLESE SR., preds. ANTON GANTAR, taj. JENNIE MARINSEK, blag.

LUDWIG YOXEY
 318 EAST MESA AVENUE
PUEBLO, COLORADO

FRANK PEČNIK
 1232 Eiler Avenue
PUEBLO, COLORADO
 ZELI PROLETARCU SE MNOGO USPEHA

JACK DOVGAN
 207 EAST NORTHERN AVENUE
PUEBLO, COLORADO

Pueblo, Colo.
 FRANK DOVGAN'S TAVERN
 E. Northern Pueblo, Colo.
 YAGER FRANK, MR. & MRS.
 1732 Wabesh Pueblo, Colo.
 YENKO JIMS, MR. & MRS.
 1926 Palmer Pueblo, Colo.
 RUSS JOSEPH, MR. & MRS.
 1505 E. 12th Street Pueblo, Colo.

RUSS PAUL
 2628 Wyoming Pueblo, Colo.
 STONICH JOHN M.
 2719 E. Routt Pueblo, Colo.
 FABJANCIC FRANK
 Pueblo, Colo.
 KOKAL ANTON
 Route 1 Helper, Utah

DRUŠTVO "SLOVENEK" ŠT. 1 SDZ
CLEVELAND, OHIO

KLUB ŠT. 27 JSZ
CLEVELAND, OHIO
 obljublja Proletarcu vse svoje sodelovanje kakor vsa leta doslej
 JOHN KREBEL, tajnik

CLEVELAND, OHIO
 ANTON ter CILKA JANKOVICH
 16108 Grovewood 16108 Grovewood
 LEA SIMONCICH 1000 E. 185th St.
 LOUIS PAVLICH 673 E. 157th Street
 MR. & MRS. A. KARENCICH 13301 Darley Ave.
 JOHN ROME 19602 Chickasow Ave.
 MARY ZAVERL 6528 Metta Ave.
 JOSEPH MASLO
 JOSEPH GABRIEL
 VINCENT KUKEC
 GEORGE BOLES
 BRENCIC ANTON 17724 Delavan Road Cleveland 19, Ohio
 MR. & MRS. MATH BIZJAK 13101 Crossburn Ave. West Park, Ohio

FRANK HREN
 JENNIE MARINSEK
 MATILDA BUBANY
 MARY MARINSEK
 FRANK GANTAR
 Gallup, New Mexico
 POLONA MARINAC
 Trinidad, Colo.
 LOUIS SHUSTAR
 Walsenburg, Colo.

JACK PLUT 402 E. Mesa Avenue
 FRANK SAIN 309 E. Northern Ave.
 JOE SMERAJC 1532 Paine Street
 FRANK BREGAR 1104 School Street
 JOE ZUPANČIĆ 919 E. Arroya Ave.
 JOE PUGEL 719 E. Arroya Ave.
 JOHN MRAMAR 1114 Bohmen Ave.
 JOE GOLOB
 Compliments from A FRIEND
Pueblo, Colorado
 BABNIK MARY 303 Spring Street Pueblo, Colo.
 JAMNIK ANTON 1213 Bohmen Avenue Pueblo, Colo.
 VIVODA KATIE 2010 E. Routt Pueblo, Colo.
 KURNICK PETER E. 514 Utah Street San Francisco, Calif.

Lodge "Columbine"
 NO. 577 SNPJ
 John E. Klancher, Sec'y.
Pueblo, Colo.

SHIFFRAR IVANKA
 Cleveland, Ohio
 GREETINGS FROM LODGE
 "SLOGA" No. 476 SNPJ
 SALEM, OHIO
 J. Dermotta, pres. Mary Dermotta, Sec'y. J. Kovich, treas.
 Vse najboljšje Proletarcu želi društvo
 "BRATSKA ZVEZA" št. 140 SNPJ
 BROOKLYN, N.Y.
 Frank Voje, preds. Frank Kushar, taj. John Lisac, blag.

FRANK KOŠAK 60-25 Catalpa Ave. Ridgewood, N.Y.
 JOHN MASLO R. F. D. 1 S. Dayton, N.Y.
 JAMES DEKLEVA 127 Beech Street Govanda, N.Y.
 KRISCH ADOLPH R. D. 3 Cooperstown, N.Y.
 ANTON ARCH Gallan Green, Waldorf, Md.

VICTOR KERSNIC
 FRANC KALAN
 LEPOSAVA VLAHOVIĆ
 BRANCO CORUVIA
 BRANKO MATIĆ
 SLAVE TROST
 Washington, D. C.

VINKO in MARY SUGLICH 5313 Riverdale Rd. Riverdale, Md.
 NICK PAHOR 2025 W. Charleston Las Vegas, Nevada

ANTON URŠIĆ Casville, W.Va.
 FRANK PELAN LAWRENCE SELAK LOUIS URBANC Star City, W. Va.

Čestitka k 45-letnici Proletarca od
DRUŠTVA ŠT. 388 SNPJ
 PURSGLOVE, W.VA.
 Seja vsako drugo nedeljo v mesecu na Liberty v Mexicana Hall Rose Selak, taj.

MEXICANA
 Owned and Operated by
Tony Powroznik
 Orchestra every Sunday night
 Rt. 7th SCOTTS RUN, W.VA.

Čestitke k 45. letnemu jubileju pošiljata
Michael R. ter Ann Kumer
 49 Main Street - Universal, Pa.

JOHN in JOHANA PEČJAK
 R D 1, BOX 219
 GREENSBORO, PA.

ČESTITKE PROLETARCU
DRUŠTVO ŠT. 64 SNPJ
 WEST NEWTON, PA.

NICK POVSE
 924 MINA STREET
 PITTSBURGH 12, PA.

Čestitke Proletarcu
DRUŠTVO ŠT. 88 SNPJ
 MOON RUN, PA.
 Pristopite, če še niste člani

ANTON CHATER
 620 KENDALL STREET
 PITTSBURGH 1, PA.

Uradniki in člani
DRUŠTVA ŠT. 87 SNPJ
 HERMINIE, PA.
 čestitajo Proletarcu ob 45-letnici
 JOHANA PETROVIĆ Crafton, Pa.
 Universal, Pa.
 KUMER MR. & MRS. MAX G.
 BREGANT MR. & MRS. PETER

ČESTITKE PROLETARCU pošilja
MATT MEDVED
 237 Hillside Avenue
 Pitcairn, Pa.

ČESTITKE PROLETARCU OB 45-LETNICI
JACOB BALOH
 Box 91 - Vestaburg, Pa.

K 45-letnici Proletarca pošilja pozdrave
FRANK OVCA
 195 Beaver Street
 NEW BRIGHTON, PA.

VOLK JOHN Masontown, Pa.
 MR. & MRS. J. AMBROZIC R.D. 1, McKees Rocks, Pa.
 BUTYA, LUKAS Moon Run, Pa.
 PODBOY, FRANK Parkhill, Pa.
 RESNIK, MR. & MRS. VINC. Box 168, Pleasant Unity, Pa.
 ALIC FRANK 417 N. Millvale, Pittsburgh
 SAMSA FRANK RD 1, Rea, Pa.
 BLEKACH JOHN Box 142, Westland, Pa.
 LESNIKAR ANTON Houston, Pa.
 TEKAVC MARKO Houston, Pa.
 CROSSROAD INN West Newton, Pa.
 SLOVENIAN BEN. SING. SOC. West Newton, Pa.
 FRADEL RUDY Box 126, Yukon, Pa.
 KOVACIC FRANK Yukon, Pa.
 MEDVED FRANK Box 40, Yukon, Pa.

Sharon, Pa.
 CIMPERMAN FRANK 1298 Stambough Ave.
 MR. & MRS. M. GORENCE 925 Cedar Ave.
 CVELBAR JOSEPH
 GARM JOSEPH
 KOLENC JOSEPH
 KRAMAR FRANK
 MLAKAR FRANK
 NOVAK FRANK
 PAULENICH JOHN
 RUPERT MIKE
 ROZMAN JOHN
 STAMBAL FRANK
 STEKLACIC JOSEPH
 TROBENTAR MARTIN
 ANZLOVAR FRANK Slovan, Pa.
 JACOB PAVCIC Box 125, Strabane, Pa.
 LA JEVIC JOHN Canonsburg, Pa.
 BRITZ JOSEPH Export, Pa.
 GROSEL LOUIS Forest City, Pa.
 MAROVICH MATH RD 2, Greensburg, Pa.

Čestitke in pozdrave pošilja društvo
"SLOVAN" št. 110 SNPJ
 CHISHOLM, MINN.
 Louis Turk, preds. Frank Kne, taj. Frank Medved, blag. Frank Klune, mlad. ravn.

CHARLES MERHAR Ely, Minn.
 LOUIS CHAMPA Ely, Minn.
 JACOB PODLIPNIK Hibbing, Minn.
 A. E. GNEZDA Kinny, Minn.
 JOHN SPILLER JR. St. Louis, Mo.
 FRANK ROSEMAN St. Louis, Mo.

Indianapolis, Ind.
 BARBOUR N. E. C. V. Best Beer
 HEINLEIN ANDREW
 KELLER RALPH H. P. Chemical Co.
 MERVAR JOSEPH
 PERHNE MARY
 PUSHNER JOSEPH
 RED NEFF

Ambridge, Pa.
 KOCJAN JOHN
 UHERNIK LOUIS
 KVARTICH JOHN 647 Cherry Way, Bridgeville

W. Aliquippa, Pa.
 ANTONČIĆ ANDY
 GROZNIK ANTON
 GUZEL THERESA
 SIMNARICH MRS. FRANK
 SMREKAR GEORGE
 STRUBELJ FRANK
 ZAKRAJSEK MIKE JR.
 BERTL ANDREAS Herminie, Pa.
 ANTON & MARIE ZORNIK Herminie, Pa.
 MR. & MRS. FRAN MOŽE Smithfield, Pa.

Johnstown, Pa.
 BACANI JOS.
 BORSTNAR JOS.
 BREZOVEC JOHN
 DEZELAN ANTON
 DOLENCE ANTON
 GABRENJA ANTON
 GABRENJA JACK SR.
 GABRENJA ROBERT
 GOVEKAR JACOB
 JANCAR JOHN
 KOLAR JOHN
 MALNER LOUIS
 MELE FRANK
 ROVANSEK ANTON
 ROVANSEK VID
 SADAR ANTON
 SUSTARSIC FRANK
 TURK JOSEPH
 VIDRICH ANDREJ

Latrobe, Pa.
 FRADEL JOHN 1004 Alexandria St.
 KLOPCHAR JOSEPHINE 118 Thompson St.
 MAZON THERESA R. R. D. 171
 ROCK, MR. & MRS. ANTON R. D. 170
 RESNIK, MR. & MRS. JOHN R. D. 171
Imperial, Pa.
 TOUCHER JOHN Box 661

ROCKEFELLER FAMILY AT TOP OF NATIVE ROYALISTS

Billions Controlled by Single Group

The name Rockefeller is synonymous with vast wealth. Just how vast are the holdings of the Rockefeller clan is revealed in the October issue of Economic Notes, published by Labor Research Assn., which reports on facts appearing in the new IRA volume, Monopoly Today.

The Rockefeller financial interest group, it says, is the largest of the three family interest groups in the U. S., the other two being those of the duPont and Mellon families.

The inner group of Rockefeller-dominated companies is made up of six large oil firms, one paper enterprise and two life insurance concerns. Its main bank is the Chase National Bank of New York, third largest in the country, of which Winthrop W. Aldrich, brother-in-law of John D. Rockefeller, Jr., is chairman.

Oil, Banks, Industry

The six oil concerns are Standard Oil Co. (N. J.), Socony-Vacuum Oil Co., Standard Oil Co. (Indiana), Standard Oil Co. of California, Atlantic Refining Co. and Ohio Oil Co. These six companies at the end of 1948 had assets totaling \$8.1 billion, an amount, incidentally, 90% higher than the 1935 total.

With the Chase National Bank, International Paper Co. and the two insurance companies—Metropolitan Life and Equitable—the Rockefeller inner group dominates assets exceeding \$26 billion.

Aldrich is a director of the International Paper Co. Formerly, as the International Paper and Power Co., this corporation included New England utility interests sold in 1941 to comply with the public utility holding company act.

The Case bank extends its influence over a dozen key industries, including oil, railroads, metal mining, sugar refining, electrical manufacturing, coal and dairy products. In recent years it has greatly strengthened its financial and political influence in Washington, where it has become a force fighting decartelization in western Germany and supporting the return of Nazi bankers.

Worldwide Influence

Eugene R. Black, head of the International Bank for Reconstruction and Development (the World Bank), was formerly a Chase vice president. John J. McCloy, present U. S. high commissioner in Germany, brother-in-law of a Morgan partner, was also a Rockefeller man, formerly attorney for this bank. He has the "dominant voice" in all key economic decisions affecting western Germany.

Among recent achievements of the Chase National is the advance of \$30 million in bank credits to Spain. Aldrich and two vice-presidents of the bank visited Dictator Franco in June and were greeted as distinguished guests.

John D. Rockefeller, Jr., was for many years the largest income tax payer in the country. In 1924 and 1925 he paid federal income taxes of \$7,435,169 and \$6,277,669. The exact amount of the tax today is a state secret, since the identity of large income tax payers is not made public.

By distributing some of his stockholdings among five sons and one daughter, John D., Jr., kept his holdings even more hidden.

What Governments Are Totalitarian In the Light of New McCarran Law

They're burning the midnight oil in the State Department. Not to fashion a broad world policy for the United States in a time of trouble or anything quite so constructive as that but, as a New York Times correspondent put it, "to devise a political spectrum of the governments of the world for the purpose of deciding what governments are totalitarian and what are not." The incentive to this activity is the provision of the idiotic McCarran law which prohibits the admission of anyone who advocates, or has advocated, any form of totalitarianism or one-party government. In vetoing the bill President Truman cited the obvious case of Spain as a country that would logically come under the ban, a point that the pro-Franco Senator from Nevada fatuously overlooked. But there could be many others. The Administration might not think twice about the countries in the Soviet orbit—Czechoslovakia, Poland, Rumania, Albania, Bulgaria, and Hungary. But how about Yugoslavia, which presumably we want to strengthen in its rebellion against Russian domination? How about Portugal, which has something so close to totalitarianism that the Portuguese can't tell you the difference? And what of Argentina, where it is now a crime to "provoke public alarm or depress people's spirits"? What of Colombia, Venezuela, Paraguay, Honduras, and the Dominican Republic—all first-class dictatorships. And Saudi Arabia, Jordan, and Yemen—not to mention Communist China? Many of these countries have organizations enjoying consultative status with the United Nations, and to deny their right delegates admission to the country would be a flagrant violation of U. N. agreements. The very act of classifying these states as totalitarian could have serious diplomatic effects that, as one authority plainly says, "we may have to broaden our concept of democracy and narrow our concept of totalitarianism." This is the pathetic pass to which the world's greatest power has been reduced by Senators and Representatives gone silly with the fear of losing their seat.—The Nation.

PEOPLE DO IT

By Henry Jones

A Cleveland, Ohio, janitor has been sentenced to thirty days in jail and fined \$50 for wildly waving a loaded pistol on a coach of the New York bound Knickerbocker Express. He explained to the judge who sentenced him that he woke suddenly and thought "the Communists were after him."

There's no justice in this crazy world. First they frighten a man half out of his wits with tales of the "Red Menace" and then they put him in jail when he takes steps to defend himself against it. Besides, there may have been a couple of reds on the train. We feel sure that Senator McCarthy could have dug up a subversive or two had he been there.

A clergyman in Los Angeles, says he believes there are more atom bombs in the country than Communists and that the atom bombs are more dangerous. We believe the gentleman has something there. But he will be accused of subversion. Nowadays to earn the appellation "subversive" one need do little more than make a sensible remark about something or other in public.

Speaking of atom bombs makes us think of an itinerant inventor we met in the South Dakota harvest fields some time ago. He talked a well-to-do John Farmer into backing him in the construction of a perpetual motion machine. The inventor began to work on his brain child in a most leisurely manner meanwhile tearing into the backer's pork chops very vigorously.

The machine progressed very slowly and finally the backer became impatient and demanded action. Under pressure the inventor was constrained to announce that his machine was complete to the last detail. But when the delighted backer waited with bated breath for the wheels to start turning, the inventor calmly declared that, while his machine was finished, he didn't dare to start it as he had not yet figured out a way to stop it and didn't know what it might do, or where it might go, if he pressed the starting button. There are some resemblances between our inventor and the present day makers of hell bombs, guided missiles, etc. They too don't know just where their machines are going or what they will do. But, unlike our man, they are quite ready to press the button and let her rip.

It occurs to us that Stalin may be making a grave tactical error in sound proofing the Iron Curtain area against the Voice of America. If the Voice is anything like the voices we hear babbling about soap, beer, hair tonic, and phony arthritis cures, it might have the reverse effect of that intended. Instead of inspiring the Russians and their allies to accept our ideology, the Voice might very well induce them to resist strongly to the bitter end.

It is just possible that our propaganda to foreign lands is based on a premise that won't stand up against analysis. Our propagandists are much inclined to rest their case on the motion that everybody admires us as much as we admire ourselves. Nothing could be further from the truth. The fact is there are a lot of people in foreign lands who wouldn't live with us or take up our way of life, even if they had a perfectly free choice in

My Native Land

By SIR WALTER SCOTT

Breathes there the man, with soul so dead,
Who never to himself hath said,
This is my own, my native land?
Whose heart hath ne'er within him burned,
As home his footsteps he hath turned
From wandering on a foreign strand?
If such there breathe, go, mark him well;
For him no minstrel raptures swell;
High though his titles, proud his name,
Boundless his wealth as wish can claim—
Despite those titles, power, and pelf,
Living, shall forfeit fair renown,
And, doubly dying, shall go down
To the vile dust from whence he sprung,
Unwept, unhonored, and unsung.

You'll Pay for This

You will pay for the "loopholes" put into the new tax bill by lawyers for the rich. That's another reason for electing senators and congressmen who do not believe in shifting taxes from the wealthy to people with slim purses.

New loopholes in the tax bill recently passed by Congress are constantly being discovered. The "Wall Street Journal" now points out this one:

Up to now, Uncle Sam collected the "estate tax" on money given by a rich man to his heirs, if the rich man died within two years after he made the gift. And, no matter when he died, the tax was still collected if Uncle Sam could prove the rich man was "contemplating death." In plain words, that he made the gift to dodge the tax.

Now, under the new tax bill, Uncle Sam cannot collect the estate tax under any circumstances, if the rich man lives three years after handing money to his heirs. And, even if he dies within three years, the heirs can dodge the tax by hiring high-powered lawyers and getting a court to rule that the rich man was not "contemplating death."—Labor.

ABOUT THAT 'MARINE LOBBY'

By Raymond Lonergan

President Truman's letter to Congressman McDonough of California, declaring the Marines were a "police force" for the Navy and that they maintain "a lobby as big as Stalin's," was unfortunately worded. Had he stated his case more skillfully, he would have had the rank and file of the Marines and the people of this country on his side.

Of course, he had no intention of "insulting" the "fighting Marines," who have borne themselves so gallantly since the corps was formed back in the early days of the republic.

He was striking at the "top brass," who are seeking big jobs and big salaries for themselves. They don't care any more about the men in the ranks than their counterparts in the Army and Navy care about the enlisted men in those services.

What Happened in World War I

As far back as the First World War, when the Marines covered themselves with glory at Chateau Thierry, the top Marine officers in Washington, who had taken no part in the fighting in France, attempted to capitalize for themselves on what the fighters had accomplished.

A long battle ensued and Congress wisely decided that if any honors were to be distributed they should go to the men who distinguished themselves in France.

At that time, on the floor of the House, it was charged—and not successfully contradicted—that the then commandant of the Marines had never been under fire, and yet he sought the stars of a lieutenant general.

Many Military Lobbies

Of course, the "top brass" in the Marine Corps maintain a lobby. The Army, the Navy and the Air Corps do the same thing. If the Marine Corps lobby has its way, the American taxpayers will be asked to support two armies—the regular establishment and the Marines. That's preposterous but the larger the Marine Corps, the more chance there is for the

FOR WHOM WE WORK AND FIGHT

The leading news story on this page tells of the gigantic wealth and power of the Rockefeller family. The figures mount into billions of dollars. The influence that such wealth carries with it extends across and beyond the borders of the nation.

Ordinary Americans who ponder the inescapable implications of such power will question whether the boasted freedom of the common man is real. For how can a man be free when, as a matter of basic cause and effect, he must produce wealth for the enrichment of a small group whom he does not know and who never knew he was alive?

Let a man mine ore from the ground and the Rockefeller family—and other families, too, receive a portion of the product of his toil. Let other men smelt the ore, melt it in furnaces, roll it into sheets and ingots, forge and machine it into forms, fabricate it into a motor car, write advertising, borrow money, build a showroom, sell gasoline, have a wreck, die—and be buried—and all along the line, clear to the Pearly Gates, the possessors of the Rockefeller billions and a few other families levy tribute from his activities.

When a single family—or two or three or four families—can function as empires with possessions in every corner of the world under laws that enable them to levy tribute from the working people of many lands, how can freedom and justice and brotherhood be said to exist? And how can people decide for freedom when their very existence depends upon compliance with the wishes of a small group of owners? —Reading Labor Advocate

Voluntary Plan No Answer

The Louisville Courier-Journal, one of the few really independent newspapers of the nation, says Dr. Elmer Henderson, president of the American Medical Association (AMA), doesn't love it any more. The Courier-Journal, you see, has criticized the fight of the medical brass against public health insurance.

"We are concerned with the doctors' problems," said the Courier-Journal September 28, "as well as the patients' problems. But we have to say also that we are more concerned with the latter."

"We are concerned more with the increasing cost of medical treatment, at home or in offices; of hospital beds and surgical fees. This cost amounts too frequently to a ruinous burden. As skilled and proficient as medical services are, when you can get them, too many people of lower and average income are kept from seeking them out, because the cost is high. We see the problem as a financial and social one, not a scientific one. . . ."

"We do not think that the doctors' alternative of voluntary health insurance alone is any sort of compromise." —League Reporter.

THE PRESIDENT IS SATISFIED—

BUT HOW DO YOU FEEL?

By JOHN B. STONE
Guardian Staff Correspondent

Washington, D. C.

President Truman told his press conference the 81st Congress had given him about everything he asked for; all in all, he was pretty well satisfied with it.

How much in the way of a "fair deal" does it take to satisfy him? Here is the record of the Congress that satisfied Truman:

It gave him a flat refusal to repeal the Taft-Hartley Law, a major plank in his campaign. It perpetuated mockery of the Constitution by smothering FEPC and anti-lynching and anti-polltax legislation in any form.

It quietly killed all aspects of Truman's not-so-bold new universal insurance program and health service. Not a peep out of the President.

It ignored his natural resources conservation bill.

It went through the motions of extending rent control but really all but insisted on rent decontrol. Truman and all of organized labor demanded in resounding terms a federal mortgage system for building small homes; Congress killed it.

In a row over religion in the House Labor Committee, it dealt a crushing blow to federal aid to education.

After big industry got behind it—being forced to pay pensions anyhow—Truman's Congress did broaden and strengthen in some respects the Social Security system. But in the face of very stern demands from Truman, it attached the Knowland Amendment which

makes it impossible to enforce federal standards in payment of unemployment compensation.

The Congress that satisfied Truman spent \$37,700,000,000 in the first session and \$52,000,000,000 in the second, much of it on war. It passed a soak-the-poor tax bill increasing income taxes on small earnings by 20%. The President could take real satisfaction from that, for he was the man who blocked the drive to get an excess profits tax attached to the measure.

And of course there was the McCarran bill.

Congress passed that over the Truman veto after he had made his statement of general satisfaction. By vetoing it without a moment's delay Truman made it impossible for the millions who care about the Constitution to mobilize votes for sustaining the veto.

So it seems fair to wonder if that action, too, didn't leave President Truman pretty well satisfied.

Causes Concern

During August U. S. savings bonds worth \$350 million were purchased by American workers and investors. However, \$537 million worth were "cashed in" by their owners during the same month, making a net loss of nearly \$200 million to Uncle Sam.

This development caused concern in Washington, because the government depends on income from bond sales to help pay war and defense expenses.

WHAT IS "EXCESSIVE" PROFIT?

How much must profit be before it becomes "excessive"? The answer to that question, like most answers, depends in a great degree upon viewpoint. Some workers are convinced that they can not work unless somebody hires them. Their viewpoint is that of a dependent; they depend upon a private investor who will not create industry unless he can collect a profit in the operation.

Perhaps there is a bit of justification in profit from that viewpoint. For why should anybody risk his money unless he has a hope of benefitting himself in the transaction?

But Socialists have a different viewpoint. Specialists assert that it is not necessary for a hundred million workers in a nation so wealthy as these United States to wait upon the will and pleasure and profit of a few individuals. Socialists have a program for making the means of industry the property of everybody and of creating jobs and producing wealth for the benefit of workers.

There would be no wealth for private investors under socialism. Neither would workers have to sacrifice the profit that private owners now take for themselves.

Profits for big monopolistic or semi-monopolistic industries have grown so large as to appear immoral. People think they are being robbed when the owners take as much as they have been taking since the government took to spending the people's taxes to keep prices high.

But as a matter of principle it is less immoral to be robbed of a little bit than of a lot? Or is it good common sense for people to permit themselves to be robbed of anything at all when, by adopting the Socialist program, they could have the full social value of the product of their labor?—Reading Labor Advocate.

Schisms and Revolts in the British Labor Party Didn't Materialize

As usual the annual conference of the British Labor Party was heralded in the Tory press with rumors of schisms and revolts, and as usual the national executive remained in firm control of the situation. That is not to say that the sessions were wholly harmonious: in fact, although the several varieties of left-wingers who voiced criticisms of the government were invariably woted down, they appeared to reflect a certain restiveness among the rank and file that should warn the party leadership of the dangers of undue complacency. At present the opposition is both diffused and lacking in leadership. Aneurin Bevan, who is supposed to be the moving spirit of the "ginger" group inside the government, has a growing following but clearly has no present intention of burning his boats in an effort to capture the leadership. Moreover, while he may favor a more socialistic domestic policy, he is a bitter critic of the Soviet Union and thus at odds with the relatively small group of pacifists and fellow-travelers whose chief grievance against their government is based on dislike of its foreign policy. Actually the debates on foreign affairs indicated that the outright opponents of British participation in the Korean war—the kind of left-wingers who talked in terms of "Wall Street imperialism"—were vocal rather than influential. But there did appear among the delegates and undercurrent of disturbance over the extent to which British policy has become tied to the tail of an erratic American kite. For that reason Ernest Bevin's speech, which included a strong defense of the United States against charges of aggression, might have been less well received had he not also emphasized one outstanding difference between British and American policy by arguing the case for admitting Communist China to the United Nations.—The Nation.